

DAN REPUBLIKE

Ustanovitev nove Jugoslavije na II. zasedanju AVNOJ-a v Jajcu je veličasten dogodek in izraz hotenj narodov in narodnosti, da ustvarijo socialistično skupnost na načelih enakopravnosti, bratstva in enotnosti in da nadaljujejo boj za osvoboditev ter ljudsko revolucijo do dokončne zmage.

Republika se je rojevala prav v času najstrašnejših vojnih viher, ko so fašistične sile najbolj podivjale in morale ter uničevale

vse, kar se je upiralo. Iz teh krvavih in strašnih dni se je rodila nova republika Jugoslavija, v kateri danes svobodno živimo in razvijamo samoupravne socialistične odnose.

Veliko žrtev je stala s krvjo pridobljena svoboda. Tudi po osvoboditvi smo vložili ogromno navora, da bi odpravili posledice vojnih grozot. V novi skupnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti smo dosegli bistveni napre-

dek pri razvijanju samoupravnih socialističnih odnosov. Naša skupna prizadevanja za krepitev bratstva in enotnosti, za poglobljanje dobrih odnosov z drugimi narodi, zlasti za politiko neuvrščenosti, so rodila bogate sadove.

Vsa naša prizadevanja in naša sposobnost premagovati težave na poti družbenega razvoja, so tudi odraz naše pripravljenosti, da ohranimo pridobitve NOV in ljudske revolucije ter da nadalje gradimo samoupravne humane odnose.

OB DNEVU REPUBLIKE ISKRENE ČESTITKE!

O 9-MESEČNIH PERIODIČNIH OBRAČUNI

Po splošni oceni periodičnih obračunov temeljnih organizacij za devetmesečno obdobje so rezultati poslovanja ugodni, uspeh poslovanja po temeljnih organizacijah pa zelo različen. Različni poslovni uspehi so prav gotovo odraz bolj ali manj dobrega dela delavcev, toda bolj kot to vplivajo na razliko drugi faktorji. Eden izmed njih - različna stopnja doseganja plana, ki je pri teh obračunih znaten, bo ob koncu leta brez učinka, če bodo planne dosegle v približno enaki višini. Na uspeh poslovanja vplivajo tudi različni tržni in proizvodni pogoji, ker na uspeh nekaterih temeljnih organizacij vplivajo bolj, na druge manj. Podražitev repromateriala, uslug in goriva je najmočnejše prizadela TOZD avtoprevoznništvo z delavnicami, ker je ta postavka v strukturi dohodka pri TOZD gozdarstva relativno zelo majhna. Istočasno so pa cene za les za 5,6 % višje od planiranih, povprečna cena za tonski kilometer v TOZD avtoprevoznništvo pa je nižja od planirane. Zaradi pomanjkanja prevoza v spomladanskih mesecih doma so morale vozila TOZD avtoprevoznništvo voziti les drugod po eksternih cenah, ki so nižje od internih. Pod posebnimi tržnimi pogoji dela letos TOZD gozdno gradbeništvo, kar bolj kot boljša organizacija dela vpliva na zelo dober poslovni uspeh.

Različnost poslovnega uspeha izhaja iz neuresničevanja planskih postavk, oziroma ne najboljše ugotovljenih razmerij pri pridobivanju dohodka med temeljnimi organizacijami; to je predvsem odraz nepravčasne priprave podatkov za plan.

Ko smo izračunavali razne navedene pokazatelje, smo ugotovili, da so v gozdarstvu tisti, ki se nanašajo na primerjavo s preteklim obdobjem, zelo nerealni in da bi bile zmotne tudi ocene, ki bi jih oblikovali na osnovi teh pokazateljev. Različen obseg poseka in prodaje, struktura sečenj in različna dinamika realizacije plana je v pogojih, ko je obseg stroškov le v manjši meri odvi-

sen od obsega dela, vzrok za nerealnost teh podatkov. Prav zaradi tega, da bi na osnovi predpisanih kazalcev lahko ocenjevali uspešnost, moramo več pozornosti posvetiti kvalitetnemu planiranju, da bodo kvalitetni vsaj kazalci, ki se nanašajo na primerjavo s planom.

Celotni prihodek

Prodaja lesa v TOZD gozdarst-

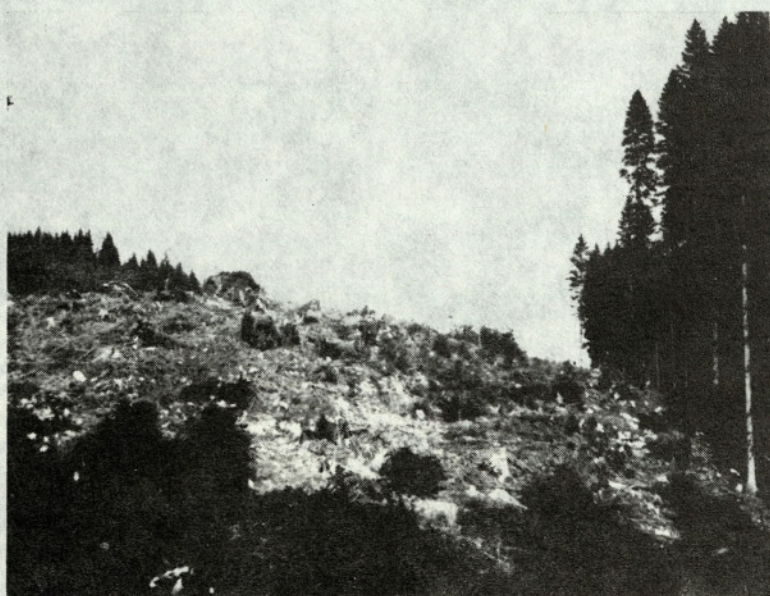
va poteka ugodno in je zaradi tega celoten prihodek teh TOZD zelo ugoden. Posebno obravnavo pa terja izredno nizko doseženi plan oddaje lesa v TOK. Manj ugodna je realizacija drugih dejavnosti; predvsem zaostaja obseg del v zasebnih gozdovih (podružbljena proizvodnja) in dela pri gojenju. Kako dosegajo TOZD gozdarstva plan za leto 1979 in kakšni so rezultati v primerjavi z dosežki I-IX/78, je razvidno iz teh podatkov:

Vrsta realizacije	Bohinj		Pokljuka		Jesenice	
	do plana	I-IX 1978	do plana	I-IX 1978	do plana	I-IX 1979
prodaja lesa	86,0	149,4	81,7	118,7	99,6	148,9
eksterne stor.	61,4	63,0	411,0	317,8	352,8	226,7
storitve v ZG	51,4	66,3	17,4	28,7	34,3	45,4
gojenje	70,7	194,0	58,8	138,2	55,9	132,6
interne stor.	79,7	107,0	11,0	32,7	57,2	158,8

TOK je dosegel plan prodaje lesa (finančno) le s 60,6 %, storitve kooperantom 36,4% (za 16% manj kot v enakem obdobju lani), gojenje s 63,2 % in interne storitve 92,6 %. V prihodku TOK je tudi 648.028 din prihodka od plačil kooperantov za les, odobren

za lastno porabo. Lani je bilo tega prihodka le za din 173.681, ker v prihodek še nismo všteli prispevka za biološka vlaganja.

TOZD gozdno gradbeništvo dosega planirane prihodke približno po dinamiki s tem, da pri inve-

Gozd po katastrofi - Foto I. V.

sticijskih delih rahlo zaostaja za tremi četrtinami, medtem ko je vrednost planiranih del za druge storitve TOZD (vzdrževanje cest in izgradnja vlak) skoraj za 2 milijona ali 43,5 % višja od planirane. Poleg tega je ta temeljna organizacija v prvi dekadi meseca oktobra sestavila situacijo za gradnjo ceste k jašku na Dovjem za Republiško skupnost za ceste v znesku 3.673.810,00 din, ki se nanaša v bistvu na dela, opravljena v obdobju I-IX. Skupen prihodek in tudi dohodek je realno za toliko višji kot je prikazan v obračunu. Zaradi tega lahko ob koncu leta pričakujemo zelo ugoden poslovni rezultat te TOZD.

TOZD avtoprevoznitvo je realiziral plansko vrednost eksternih prevoznih uslug skoraj v celoti (98%), kar je posledica pomanjkanja potreb po prevozi pri naših TOZD gozdarstva v prvi polovici leta. Interni prevozi so po vrednosti realizirani le v višini 71,1 % letnega plana, čeprav je prodaja lesa dosežena v višjem odstotku plana. Delavnica ne dosega planiranega celotnega prihodka, ker za druge temeljne organizacije opravlja manj storitev, kot je planirano (le 54,9 % letnega plana), kar kaže na večjo angažiranost mehanikov pri vzdrževanju lastnih vozil.

Porabljena sredstva - materialni stroški

Porabljena sredstva so realizirana v višini 68,5 % planiranih v seštevku podatkov za vse TOZD, kar je občutno manj od celotnega prihodka (75,1 % celotnega plana). Bolj kot vpliv trga je zmanjšanje stroškov odraz ekonomičnega poslovanja. Vendar kljub temu stroški naraščajo hitreje od prihodkov, kar kaže na izredno visoko rast cen.

V skupnem znesku porabljenih sredstev je amortizacijskih sredstev po minimalnih stopnjah 12.602.000,00 din (sredstva porabimo za nabavo osnovnih sredstev za zamenjavo dotrajanih) in odkupne vrednosti leša din 26.371.363,00 kar je skupaj 32,6 % zneska evidentiranih porabljenih sredstev.

Stroški reklame in reprezentance so po določenih samoupravnega sporazuma v odnosih med delov-

no skupnostjo skupnih služb in temeljnimi organizacijami razporedili med temeljne organizacije tako, kot je določeno s planom. Za reklamo je bilo od planiranih 200.000 din porabljenih 73.127 dinarjev ali 36,6 % plana. Za reprezentanco pa je od planiranih din 83.500 porabljenih 57.641 din ali 69,0 % planiranih sredstev. Potrebno bi bilo, da bi skupni odbor samoupravne delavske - kmečke kont-

role pregledal izdatke za reklamo in reprezentanco in ugotovil upravičenost izdatkov.

V breme stroškov so knjiženi tudi zneski, ki predstavljajo sredstva za investicijsko vzdrževanje osnovnih sredstev. Natančnejšo predstavo o uspešnosti poslovanja dajejo tudi naslednji podatki (oblikovana sredstva pomenijo strošek v obračunu uspeha).

Sodelovanje delavcev pri izvajanju nalog narodne zaščite v akciji "NNNI" s pripadniki LM.

Foto GG

TOZD	oblikovano	porabljeno	saldo
Bohinj	2.315.850	620.605	+ 1.695.245
Pokljuka	1.189.125	580.745	+ 608.380
Jesenice	615.375	204.380	+ 410.995
Gradbeništvo	340.125	420.639	- 80.514
Avtoprevoznitvo	685.200	90.598	+ 594.603
SKUPAJ	5.145.675	1.916.967	+ 3.228.708

Če oblikovana sredstva do konca leta ne bodo porabljena, jih bo treba po sklepih delavskih svetov stornirati in tako prenesti v dohodek.

Dohodek in obveznosti iz dohodka

Skupno so temeljne organizacije in delovna skupnost dosegle din 132.879.910 dohodka, kar je 82,2 % plana in za 130,4 % več, kot v enakem obdobju preteklega leta. Obveznosti iz dohodka letos znašajo 39,4 %, lani pa 46,4 %

doseženega dohodka. Lani smo del dohodka iz izjemnih ugodnosti (čl. 12 zakona o gozdovih) upoštevali kot obveznost iz dohodka, letos pa je ta dohodek del čistega dohodka. Če upoštevamo to, znašajo lanske obveznosti iz dohodka 42,9 %. Vidimo, da je dohodek letos manj obremenjen kot lani in v prejšnjih letih.

Prispevki iz dohodka za skupne in za splošne potrebe so razvidni iz naslednje preglednice:

Del dohodka	I-IX/78	I-IX/79	Povečanje
- za skupne potrebe	4.984.356	9.943.667	199,5 %
- za splošne potrebe	869.950	1.422.507	163,5 %

Po samoupravnem sporazumu o medsebojnih razmerjih pri pridobivanju dohodka je po merilih letnega plana ugotovljeno pri TOZD gozdarstvo Bohinj 3673273 din in pri TOZD gozdarstvo Pokljuka 2.109.884 din dohodka za izravnano pogojev poslovanja.

Skupno je obračunanih 18.566.622 din prispevkov za biološka vlaganja. Za dela, ki se financirajo iz teh sredstev, je bilo porabljenih 16.268.148,30 din. Saldo sredstev skupno s prenešenimi sredstvi iz prejšnjega leta znaša na dan 30/9-79 4.474.393,35 din. Za vlaganja v zasebne gozdove je bilo porabljenih približno 700.000 din več, kot je bilo oblikovanih sredstev. Če bo izpad oddaje lesa do plana tak, kot ga ocenjujemo, bo potrebno spreme-

nitni prispevno stopnjo za tiste količine lesa iz zasebnih gozdov, ki gredo v blagovni promet.

Čisti dohodek

Ker so obveznosti iz dohodka relativno nižje, kot so bile v enakem obdobju lani in nižje od planiranih, je doseženi čisti dohodek v znesku din 80.546.386 za 147,4 % višji od čistega dohodka, doseženega v enakem obdobju preteklega leta; to pomeni doseganje planiranega zneska za vse leto 1979 z 88,7 %. TOZD gozdarstvo Jesenice in TOZD gozdno gradbeništvo sta dosegli celo več čistega dohodka, kot znaša letni plan.

Za pokritje obračunanih akontacij osebnega dohodka je porab-

ljeno ali dokončno razporejeno 49.680.687 din doseženega čistega dohodka, za obračunani stanovanjski del sklada skupne porabe (6,5 % od OD) pa din 3.153.904. Ostanek ali bolje nerazporejeni del čistega dohodka znaša 27.611.789 din, kar je 203,8 % lani doseženega zneska (v enakem obdobju).

Čisti dohodek v znesku 5.949.490 din morajo TOZD gozdarstvo Bohinj v znesku 3.065.284 din, TOZD gozdarstvo Pokljuka v znesku 2.596.912 din in TOZD gozdarstvo Jesenice v znesku din 287.294 razporediti v poslovni sklad z namenom, da ga združi pri SIS za gozdarstvo SRS (20 % in pri območni SIS za gozdarstvo (80 %) za financiranje del, ki pomenijo skladnejši razvoj gozdarstva Slovenije oz. območja.

Del čistega dohodka bi naj delavci na zborih začasno razporedili v sklad skupne porabe v znesku 10.000 din na zaposlenega in še po 400 din po zaposlenem za prispevke krajevnim skupnostim (TOZD gozdarstvo Bohinj poleg tega še 0,8 % od dohodka) ter skupaj vsi TOZD din

Budnost izvajalcev nalog narodne zaščite preprečuje presenečenja

Foto GG

Člani ekipe prve medicinske pomoči ranjencev pogovarjajo o poteku akcije "NNNP" - Foto GG

214.200 kot prispevek za finansiranje izgradnje gozdarskih šolskih centrov. Skupno je to za vse TOZD približno 5.800.000 din. Tako ostaja za akumulacijo (kamor prištevamo tudi del čistega dohodka iz izjemnih ugodnosti) in za eventualno naknadno delitev osebnih dohodkov 21.812.000 din.

Na osnovi doseženega poslovnega uspeha morajo temeljne organizacije vplačati iz poslovnega sklada 3.186.415 din obveznega

posojila brez vračila za ceste, luke, železnice in elektroenergetske objekte in približno din 1.815.000 kot posojilo manj razvitim republikam.

Podatke v tem poročilu navajamo le za delovno organizacijo. Vsaka temeljna organizacija pa iz podatkov v prilogah lahko najde podatke za sebe. Obvezna posojila brez vračila in posojila manj razvitim republikam je po TOZD naslednja (v 000 din):

	Bo-hinj	Pok-ljuka	Jese-nice	Gra-db.	Avto-pr.	DS-SS	Sku-paj
Obvezna posojila	999	440	538	776	314	120	3.186
Posojilo nerazvitim	484	448	206	198	396	83	1.815

Osební dohodki

Gibanje osebnih dohodkov v skupnem znesku, povprečnih bruto in neto osebnih dohodkov v primerjavi s planiranimi in z osebnimi dohodki, obračunanimi v preteklem letu, je razvidno iz priložene tabele. Na porast skupnih osebnih dohodkov večje število delavcem in večji obseg dela v TOZD gozdno gradbeništvo. Različno povečanje skupnih osebnih dohodkov po temeljnih organizacijah je tudi prēmestitev nekaj delavcev iz TOZD gozdarstva v temeljno organizacijo kooperantov. To povečanje vpliva tudi na različno povečanje povprečnih osebnih dohodkov.

Investicije

Izgradnja cest poteka po teh podatkih kar ugodno in so realne možnosti, da bomo planirali obseg gradnje cest realizirali. Pri nabavi mehanizacije smo v precejšnjem zaostanku, ker bo gr. mehanizacija dobavljena šele v naslednjih mesecih. Nakladalnik Volvo pa zaradi restrikcij sploh ne bo letos dobavljen. Pri ostalih naložbah je vzrok za nizek odstotek zamuda pri izgradnji mehaniziranega skladišča.

Prodaja lesa

V devetih mesecih letošnjega leta smo prodali 108.780 m³ lesa, kar je za 1.295 m³ manj kot v enakem obdobju preteklega leta. Ker je letošnji plan prodaje za 5.600 m³ višji od lanske planske obveznosti, je dosežek v obravnavanem obdobju znak, da letošnje planske obveznosti ne bomo dosegli. Nedoseganje sprejetega plana prodaje bo lahko precejšnje zaradi tega, ker sta proizvodnja in prodaja lesa nad letno dinamiko - prodaja je dosežena v višini 81,2 % letnega plana - prodaja iz zasebnih gozdov pa za njo močno zaostaja. Plan prodaje v zasebnih gozdovih je v obdobju dosežen 57,8 %, kar pomeni 9.500 m³ zaostanka za dinamiko za devet mesecev. Temeljna organizacija kooperantov bi morala v naslednjih treh mesecih oddajati po 7.760 m³ lesa mesečno, kar je pa tudi ob ugodnem vremenu praktično nemogoče. Ker pri oddaji iz družbenih gozdov ne moremo pričakovati znatnejše prekoračitve, lahko že sedaj računamo, da bo

Reševanje iz nadstropja v vaji "NNNP"

Foto GG

GOZDNO GOSPODARSTVO BLEJ

PREGLED POSLOVANJA TEMELJNIH ORGANIZACIJ V OBDOBJU I. - IX. 1979

	Bohinj	Pokljuka	Jesenice	Gradben.	Avtoprevoz.	TOK	DS Sk. službe	Skupaj	I-IX/78
Planiran obseg dela (m3, din, tdn)	44.750	38.850	11.000	50.871.800	3.209.592	55.200	15.302.500	149.800	143.900
Doseženi obseg dela	36.295	29.972	10.590	38.296.984	3.020.100	31.923	11.316.184	108.781	110.078
% doseganja plana	81,1 %	77,1 %	96,3 %	76,5 %	94,1 %	57,8 %	74,0 %	72,6 %	76,3 %
Nedokončana proizv. 1.1.1979 (m3, din)	10.630	5.195	4.267	15.405	184.216	2.547	-	22.639	20.011
Nedokončana proizv. 30.9.1979	8.568	10.485	3.580	26.724	186.874	1.293	-	23.926	28.442
Vrednost nedokonč. proizvodnje din	716.799	1.434.348	526.009	26.724	186.874	1.046.310	-	3.937.094	4.933.221
Planirani cel. prihodek	63.726.700	57.285.200	25.324.700	50.871.800	33.926.700	84.653.400	15.302.500	336.091.000	245.796.000
Doseženi cel. prihodek	57.173.743	45.604.412	22.153.419	38.296.984	26.784.370	51.148.139	11.316.184	232.477.311	190.748.631
% doseganja plana	89,7 %	79,6 %	87,5 %	75,3 %	78,9 %	60,4 %	74,0 %	73,1 %	77,6 %
Celotni prihodek I-IX/78	39.324.167	37.815.445	16.887.888	17.265.634	18.772.665	31.000.621	10.094.416	190.748.638	-
Povečanje v odnosu na I-IX/78	145,4 %	120,6 %	131,2 %	221,8 %	142,7 %	100,3 %	112,1 %	132,4 %	-
Planirani mat. stroški	23.932.500	20.743.500	7.605.200	34.998.700	19.677.700	62.327.100	5.205.900	174.490.600	119.638.900
Doseženi stroški I-IX/79	19.800.723	17.225.749	6.453.337	21.324.736	16.092.541	35.247.097	3.453.218	119.597.401	88.572.491
% doseganja plana	82,7 %	83,0 %	84,9 %	60,9 %	81,8 %	56,6 %	66,3 %	68,5 %	74,0 %
Doseženi mat. str. I-IX/78	12.377.614	13.489.852	4.126.350	9.156.904	8.473.163	37.992.324	3.368.493	83.572.491	-
Planirani dohodek	41.794.000	36.541.700	17.719.500	15.873.100	14.249.000	22.326.300	10.096.600	161.600.400	126.157.100
Doseženi dohodek I-IX/79	37.373.020	26.378.662	15.760.032	16.972.248	10.691.829	15.901.102	7.802.967	132.879.910	101.876.147
% doseganja plana	89,4 %	77,7 %	88,6 %	106,9 %	75,0 %	71,2 %	77,9 %	82,2 %	80,8 %
Doseženi dohodek I-IX/78	26.946.553	24.325.592	12.761.529	8.108.731	10.299.521	18.008.297	6.425.924	101.876.147	-
Povečanje dohodka v odnosu I-IX/78	138,7 %	116,7 %	123,0 %	209,3 %	103,8 %	122,2 %	122,4 %	130,4 %	-
Del doh. za sk. potrebe	1.410.743	919.142	692.001	915.015	513.683	323.572	169.511	9.943.667	-
Del doh. za spl. potrebe	446.053	196.650	239.971	346.207	140.108	53.708	-	1.422.507	-
Del doh. za posp. amortizacijo	580.331	264.144	98.025	284.314	625.478	36.471	28.259	1.917.022	1.744.132
Del doh. za del. skupnost	2.778.904	2.414.198	983.319	1.227.221	857.562	2.332.754	-	10.593.958	10.067.852
Del doh. za biološki prisp.	6.740.103	5.799.012	1.782.643	-	-	4.244.864	-	18.566.622	15.265.564
Del doh. za izravnavo pogojev	3.672.273	2.109.884	-	-	-	-	-	5.782.157	6.219.450
Druge obveznosti iz dohodka	2.038.265	950.350	1.078.695	1.192.032	1.263.385	2.329.469 *	250.395	9.107.591	-
Planirani čisti dohodek	21.279.200	18.550.700	10.404.300	12.257.600	9.501.700	9.360.500	9.430.800	90.784.800	70.395.900
Doseženi ČD I-IX/79	19.706.338	15.725.282	10.625.428	13.007.459	7.286.613	6.509.554	7.414.802	80.546.386	54.634.000
% doseganja plana	92,6 %	84,8 %	104,1 %	106,1 %	76,7 %	70,3 %	78,6 %	88,7 %	77,6 %
Doseženi ČD I-IX/78	11.242.929	11.197.142	8.064.379	5.837.610	6.317.298	5.507.414	5.967.327	54.634.099	-
Povečanje ČD v odnosu I-IX/78	175,0 %	140,4 %	134,2 %	222,8 %	106,9 %	119,5 %	124,3 %	147,4 %	-
Obračunane akont. OD	9.010.920	9.549.819	6.288.638	6.764.846	5.865.541	5.792.983	6.407.890	49.680.687	38.571.351
Obračunan stanovanjski prispevek	555.144	634.239	391.262	430.550	370.226	366.223	406.260	3.153.904	2.513.691
Nerazporejeni ČD	10.140.274	3.441.224	4.145.478	5.812.063	1.050.846	421.258	600.652	27.611.789	13.549.069
Planirani odnos OD : ČD	0,630	0,742	0,860	0,735	0,787	0,887	0,938	0,769	-
Doseženi odnos OD : ČD	0,457	0,607	0,581	0,520	0,805	0,880	0,864	0,617	-
Nerazporejeni ČD I-IX/78	3.313.395	2.465.868	1.840.026	1.013.072	1.971.789	2.447.663	497.256	13.549.069	-
Del ČD po čl. 12	3.065.284	2.596.912	287.294	-	-	-	-	5.949.490	3.546.437
Del ČD za obvezna posojila **	999.181	440.465	537.535	775.503	313.843	119.858	-	3.186.415	-

* Med drugimi obveznostmi iz dohodka izkazujemo tudi 1.693.830 din sk. dohodka za člane TOK ** Brez zneskov za posojila za manj razvite republike

ob koncu leta plan oddaje dosežen 95 % do 98 %, odvisno od vremenskih pogojev. Manjša oddaja lesa iz zasebnih gozdov v tem obdobju in ob koncu leta bo ob koncu leta vplivala na slabši poslovni uspeh temeljne organizacije kooperantov.

Izvoz smo kljub prepovedi izvoza skoraj vseh sortimentov nekoliko povečali. Doslej smo izvozili 526 m³ tramičev, 703 m³ bukovih hlodov, 931 m³ bukovega jamskega lesa in 2.158 prm odpadkov pri skobljanju tramov v skupni vrednosti 3.306.864,00 din.

Povprečna dosežena cena za vse sortimente je v obdobju januar-september 1979 1.237,00 din za m³ in je za 23,9 % višja od cen v enakem obdobju preteklega leta, za 22,8 % višja od povprečne cene v letu 1978 in za 5,6 % višja od planiranih cen za letošnje leto. Podrobnejši podatki so razvidni iz priložene tabele. Porast povprečnih cen je prinesla prodaja boljših sortimentov in tudi povečanje zadržanih cen, ki jih je odobril Zavod za cene SRS v zadnjem mesecu preteklega leta.

V šestih mesecih tega leta je bila povprečna cena za vse sortimente v Sloveniji 1.137,00 din za m³, pri GG Bled pa 1.201,00 din; cena lesa iz gozdov v družbeni lastni je bila pri nas 1.217,00 (v SRS 1.107 din), iz gozdov v zasebni lasti pa 1.167 din (v SRS din 1.168,00). Podatki za republiko povedo, da je bila prodajna cena za les iz zasebnih gozdov višja od cene za les iz gozdov v družbeni lastni. Razlika nastaja predvsem pri listavcih, ker so cene za posamezne sortimente iglavcev približno na isti ravni v obeh sektorjih (pri hlodovini povsem enake, pri drugih sortimentih iglavcev pa so cene za les iz družbenih gozdov nekoliko višje). Cena za hlodovino iglavcev je bila v Sloveniji v obdobju januar-junij din 1.285,00 - v obeh sektorjih (najvišja pri GG Celje din 1.359 v DG in din 1.348,00 v ZG), pri GG Bled pa za les iz družbenih gozdov din 1.291 in iz zasebnih gozdov din 1.242,00 za m³. V tej ceni ni upoštevan poseben prispevek, ki ga LIP Bled plačuje po stopnji 3,3 % - približno 41,00 dinarjev za m³.

Jože Legat

o poteku akcije NNNP

V akciji NNNP, ki je potekala od marca do konca septembra, naj bi dosegli zlasti množično udeležbo, okrepili zavest za uspešno obrambo in zaščito ter preverili doseženo stopnjo pripravljenosti. Posamezne aktivnosti so potekale takole:

16/3-1979
usmeritev aktivnosti v akciji "NNNP" - izdal občinski sindikalni svet Radovljica

27/3-1979
izdelava lastnega programa akcije in sprejem na sindikalni konferenci

10/4-1979
obvestilo OOZS o programu in usmeritvi za programe po TOZD

24/4-1979
obravnavo programa na skupnem odboru za LODS in določitev nalog

Svoj program za celotno obdobje akcije so izdelali menda samo na TOZD gozdarstvo Bohinj. Drugi so v glavnem sodelovali v skupnih akcijah. Za zaključek akcije 29/9 pa so v vseh TOZD oziroma OOZS izdelali načrt in po njem preverili pripravljenost za reševanje in zaščito.

Po skupnem programu smo opravili naslednje:

2/6-1979
dopolnilni pouk za člane ekip prve pomoči - udeležba 34 članov;

19/7-1979
na sindikalni konferenci smo izvolili odbor za LODS;

12/7-1979
na seminarju o ljudski obrambi v Radovljici je bilo 5 naših delavcev;

13/7-1979
na seminarju o načrtovanju in planiranju, ki smo ga imeli v TOZD je bilo 8 delavcev;

v avgustu in septembru so pri vseh TOZD sprejeli sklepe o organizaciji ljudske obrambe in družbene samozaščite na podlagi novih navodil. Načrti bodo v roku, to je do 30/10, v skladu s temi sklepi pripravljeni za razpravo in sprejem. Žal nismo še mogli začeti sodelovati s krajevnimi skupnostmi;

v septembru so v nekaterih TOZD organizirali predavanje in vaje, v TOZD gozdarstvo Bohinj so imeli predavanje o obrambi in za-

Tudi prehrana je bila organizirana v vaji "NNNP"
Foto GG

ščiti, v DSSS so preizkusili usposobljenost za uporabo gasilnih aparatov, v PRESEKIH smo objavili 5 člankov s področja LODS.

Dne 29/9-1979 so imeli v vseh TOZD reševalne akcije, kamor so vključili večino zaposlenih. Akcije so povezali s koristnim delom, kot je priprava drv, popravo poti, kontrola varnosti pred požarom in škodo. V reševalnih akcijah so udeleženci preizkusili svoje sposobnosti pri prvi pomoči, reševanju iz ruševin, reševanju po lestvi, izdelavi zasilnih zaklonov v primeru potresa, gašenju manjših požarov, zavarovanju objektov s stražo CZ in opravljanju nalog narodne zaščite.

Po oceni, ki jo je sprejela konferenca sindikalnih organizacij 11. 10. 1979, je bila aktivnost v začetku akcije manjša, zožena predvsem na razprave in priprave v odborih, konferencah, na delavskih svetih. Bolj, ko se je akcija približevala zaključku, več ljudi so zajele posamezne aktivnosti. Zelo prizadevno in množično pa so se akcije udeležili delavci dne 29/9 ob preverjanju obrambnih sposobnosti. To je tudi dokaz, da je akcija ustvarila pogoje za široko uveljavljanje splošnega ljudskega odpora, v katerem naj bi v bodoče vsi sodelovali.

F. L.

Konstituiranje organov upravljanja SOZD v tretjem mandatnem obdobju

Po izvolitvi novih delegatov v delavski svet SOZD GLG in v odbor samoupravne delavske kontrole, se je novoizvoljeni delavski svet sestel na konstituantni seji 19/10 1979. Izvolil je novega predsednika in njegovega namestnika.

Za predsednika delavskega sveta je bil izvoljen delegat ZLIT-a tov. Kopač Franc, za njegovega namestnika pa delegat iz Jelovice tov. Rihtaršič Rafko. Novoizvoljenemu delavskemu svetu in novemu predsedniku želimo uspešno delo v zahtevnem in odgovornem obdobju, ko bomo sprejemali srednjeročni plan SOZD za naslednje petletno obdobje. Delegatom delavskega sveta prejšnjega mandata ter dosedanjemu predsedniku DS SOZD GLG tov. Lavrič Jožu iz LIP-a Bled smo se zahvalili za dosedanje uspešno delo.

Dne 30/10 se je sestel novoizvoljeni odbor samoupravne delavske kontrole v SOZD, ki je izvolil za predsednika tov. Pavlin

Iz SOZD GLG

Franca iz DO Jelovica. Odbor bo moral temeljito proučiti vse zadeve, ki so v njegovi pristojnosti. V posameznih primerih bo moral predlagati tudi sankcije zaradi neizpolnjevanja dogovorjenih sklepov in nespoštovanja sprejetih samoupravnih splošnih aktov.

Delavski svet SOZD GLG je na konstituantni seji sprejel med drugim tudi naslednji sklep:

Na predlog članic imenuje DS SOZD v kolegijski poslovodni organ za dobo 6 mesecev naslednje člane:

GG Bled: Čuk Cveto, direktor
GG Kranj: Zupan Leopold, v. d. direktorja
LIP Bled: Bajt Franc, direktor
Jelovica Škofja Loka: Kokelj Tine, direktor
Alples Železniki: Demšar Jože, direktor
ZLIT Tržič: Tonkli Stane, direktor
GRADIS-TOZD-LIO Škofja Loka: Ilovar Leopold, direktor
AERO Celuloza Medvode: Zule Slavko, direktor

Obrambni načrti

V obrambnih načrtih smo v različnih oblikah razpravljali in pisali tudi v naši reviji. Tokrat bomo prikazali dva primera, ki vsak po svoje zaslužita pozornost:

- neka manjša organizacija združenega dela (živalski vrt) je je za izdelavo svojega obrambnega načrta najela zunanje sodelavca in mu za to plačala zajetno vsoto (70.000 dinarjev) in
- ob potrebu v Črnogorskem primorju so mnogi načrti ostali v omarah - pod ruševinami. Štabi za civilno zaščito in drugi organi jih torej pri organi-

ziranju reševanja in pomoči prizadetim prebivalcem niso mogli uporabiti.

Le na prvi pogled med obema primeroma ni nikakršne zveze. Nekatere naše organizacije združenega dela in celo tudi družbenopolitične skupnosti zaradi pomanjkanja izkušenj ali ker jim je tako laže, prepuščajo izdelavo svojih obrambnih načrtov zunanjim sodelavcem. Na ta način pridejo do rutinskih in pogosto nestvarnih načrtov, ki nato lepo povezani ležijo v železnih omarah. Predpisom je zadoščeno in na videz je vse v redu.

Taki načrti so lahko tudi dobro narejeni, čeprav se to le redko zgodi, vendar je njihova glavna pomanjkljivost v tem, da so le v omarah, ne pa tudi v glavah ljudi.

Če bi delovni ljudje določene organizacije sami izdelali načrte, bi v njih morda manj večje, zato pa stvarneje zajeli stanje in možnosti svoje organizacije. V načrte bi se bolje vživeli in po potrebi bi se lahko po njih ravnali, ne da bi jih vzeli iz omare.

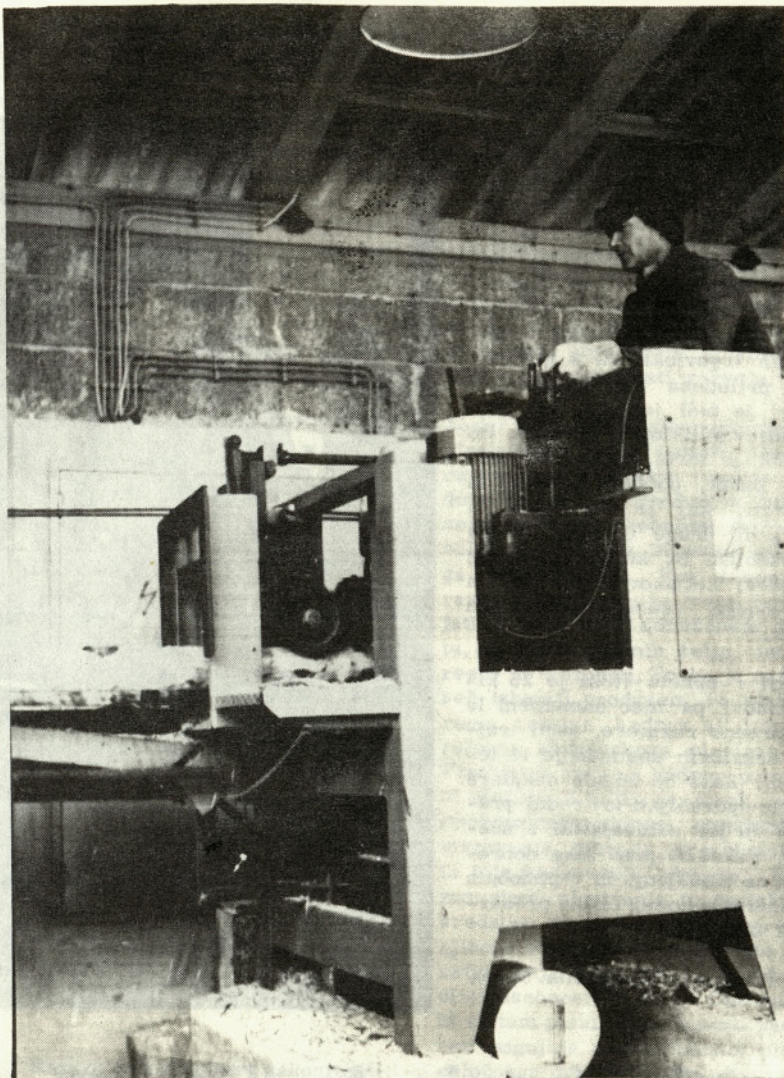
V prvem primeru se srečujemo s prakso, ki je sicer vse redkejša, da neki zunanji strokovnjak zamenja iniciativo in sposobnost

celotne organizacije. Res je, da načrtov ne morejo sestavljati vsi delovni ljudje v kolektivu, toda nujno je, da pri tem sodelujejo in da jih z vajami praktično preverjajo.

Drugi primer je v neki meri odgovor prvemu. Načrti niso idealni in splošno veljavni obrazci za vsakršne razmere. Ob kaki hudi katastrofi so lahko celo neuporabni (zlasti, če jih hranijo le na enem mestu). Načrti dejansko veljajo toliko, kolikor so odsev priprav, realnih ocen in možnosti. Potrebni so tudi zato, da bi nas stalno spodbujali k boljši organiziranosti. Za mnoge organizacije, posebej manjše, bi lahko bili enostavni in pregledni opomniki in ne zapleteni elaborati, v katerih se človek težko znajde celo v normalnih razmerah.

Strokovnjaki in izkušeni ljudje so vsekakor potrebni. Toda obstajajo družbena merila, s katerimi lahko vrednotimo in moramo vrednotiti tovrstno delo. Koristno in nujno je tedaj, kadar z njim širimo krog delavcev, ki se morajo ukvarjati s temi zadevami in če pomaga pri usposabljanju tistih, ki so neposredno odgovorni za izvajanje načrtov. V nasprotnem primeru je to lahko svojevrstna uzurpacija, ki cvete tam, kjer ni veliko storjenega za podružbljanje obrambe in družbene samozaščite.

(Obramba in zaščita 5/79).

Kdo ne pozna našega veterana Alfonza!
v TOZD gozdarstvo Bohinj. - Foto GG

Paket rezervne hrane

Kako zagotoviti prehrano prebivalcev v izrednih razmerah, ob naravnih ujmah ali v vojni, ko mirnodobna preskrba ni več mogoča ali je preskrba nasploh izredno otežena? Kako pomagati družinam, da bi tiste prve dni, ki so običajno najbolj kritični, premagale težave s prehrano? Ta in številna druga vprašanja si je človek že neštetokrat zastavljal, ko se je znašel v izrednih razmerah, ali je razmišljal o samozaščiti in splošni ljudski obrambi, v kateri ima izredno pomemb-

no vlogo prav prehrana. Tudi naša socialistična družba si nenehno prizadeva, da bi že v mirnem času pripravila čim več vsega, kar naj bi v izrednih razmerah olajšalo delo in življenje ljudi. Zato je bila že pred leti dana pobuda, naj bi pripravili posebne pakete z rezervno hrano za nekaj dni. Toda več takih poizkusov je padlo v vodo, dogovori in priporočila pa so v glavnem ostali le lepe želje. Prizadevanja v naši republiki pa so končno le rodila sadove. Te dni je v

Slovenj Gradcu, v HP Kolinska - TOZD Slovenj Gradec, stekla proizvodnja oziroma je bil odprt poseben obrat, v katerem sestavljajo paket rezervne hrane s simboličnim imenom "Danes in jutri 84". Paket, ki ga je odobril in priporočil posebni koordinacijski odbor, sestavljen iz predstavnikov republiških organov za ljudsko obrambo in za prehrano SZDL, in proizvajalcev in ki ga je potrdil tudi Zvezni sekretariat za ljudsko obrambo, vsebuje po tri dnevne obroke za štiričlansko družino za sedem dni. Vsebuje artikle, ki omogočajo priprave treh obrokov na enostaven in hiter način. Vsak

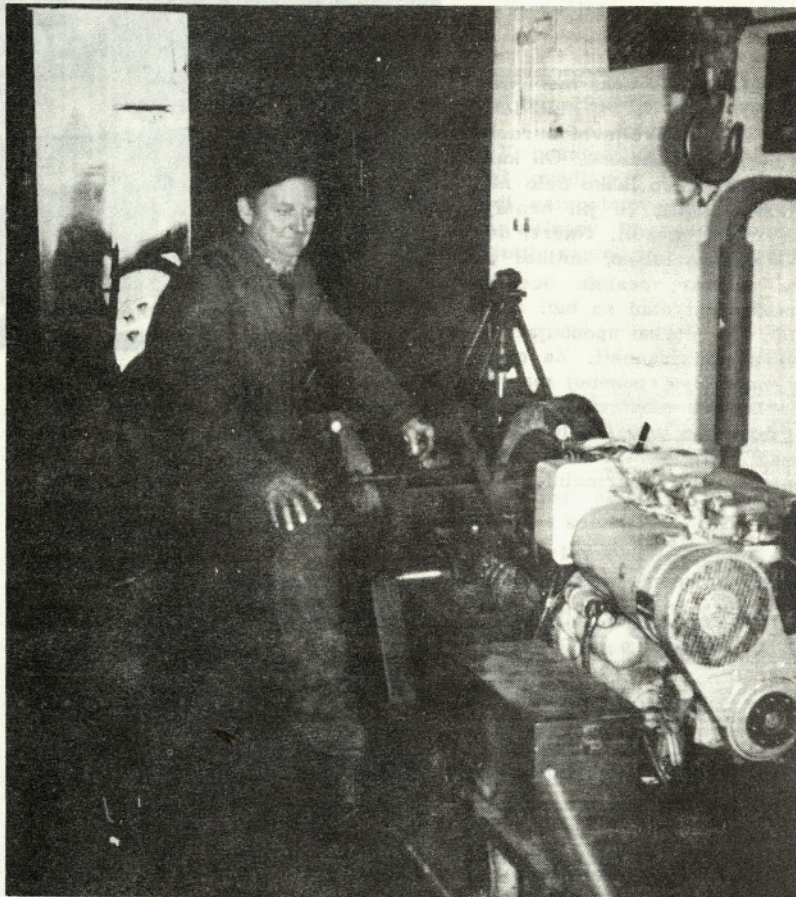

obrok zadovoljuje dnevne fiziološke potrebe tako energetsko kakor tudi prehrambeno. Vsebuje obrok 1903 kalorij. To je dovolj, saj so v njem zastopane beljakovine, maščobe, ogljikovi hidrati, minerali in vitamini. V paketu, ki bo te dni na voljo občanom po ceni 1.050,00 dinarjev - prodaja bo stekla po delovnih organizacijah in ustanovah, le manjše število paketov boste za zdaj lahko kupili v diskontnih trgovinah ali v Kolinski - je priložena tudi knjižica, v kateri je tudi jedilnik, ali razporeditev artiklov po obrokih. Po potrebi je torej treba samo odpreti paket, poiskati knjižico in prebrati, kaj je namenjeno za zajtrk ali druge obroke, kakšna je vsebina in koliko ogljikovih hidratov, beljakovin, maščob in podrobnega vsebuje posamičen obrok.

Artikli v paketu (teža je 25 kilogramov) pa niso namenjeni le za izredne razmere, kajti trajnost nekaterih sestavin je le leto dni. Zato bo kazalo nekatere artikle uporabljati pri redni prehrani in jih zamenjavati s svežimi. Paket bo prav tako dobrodošel na taborjenju in v podobnih okoliščinah, ko normalna preskrba ni mogoča.

(Obramba in zaščita 5/79).

Tov. Dežman stalno razmišlja kako bi lahko še bolje opravil delo
Foto GG

planiranje kadrov

Brskamo v preteklost in iščemo smeri razvoja za nadaljnjih 5 let. Razprave o razvojnih možnostih, ciljih in potrebah so tokrat veliko bolj kot kdaj prej razširjene v temeljnih organizacijah in v delegacijah interesnih skupnosti. S tem sicer še ni zagotovljeno, da bodo srednjeročni plani plod poglobljenih analiz na znanstvenih osnovah.

Posebno problematično je planiranje kadrov, kar navadno pojmuje kot predvidevanje potreb po ljudeh. To ozkost pri planiranju kadrov moramo razširiti na zagotavljanje potreb ne le za opravljanje raznovrstnih del, ampak tudi za osebni razvoj, zdravstveno in socialno stanje in kulturne ter humane odnose. Da bi

spoznali bistvo planiranja kadrov in da bi v bodoče posvetili več strokovnega dela razvoju kadrov, smo povzeli nekaj odstavkov iz revije "Organizacija in kadri" 3 - 4/79.

"Človek je merilo vseh stvari." Po Marxu se človek pojmuje kot "totalen človek", kot "skupnost družbenih odnosov". Ljudje z objektivnimi spoznanji in akcijami (znanostjo in organizacijo) spreminjajo svet in zavest - oni so tiste sile, ki poganjajo. Spreminjanje okoliščin in človeških aktivnosti se razume in pojmuje kot revolucionarna praksa. To, kar ljudje znajo, niso pridobili samo z znanstvenimi odkritji in izobrazbo, ampak tudi z življenjsko prakso. Tako je človek "sub-

jekt in objekt lastnega spoznanja" (Lukač).

Po Marxu ima človek kot osebnost relativno avtonomijo v odnosu do družbenega sistema, s tem pa tudi do sistemov planiranja, izobraževanja in informiranja. Delovne ljudi poganjajo in usmerjajo motivacije, a "vse, kar ljudi poganja, mora iti skozi njihovo glavo: kakšno obliko bo dobilo v glavi, pa je v veliki meri odvisno od okoliščin" (Engels).

Bistveni moment človekovega obstoja je družbena organizacija in praktično spreminjanje sveta - "kadri določajo vse" (Lenin). Zato postane delovni človek v socializmu namen vseh aktivnosti in cilj njegovega obstoja. To je osnova za vsako pojmovanje in sklepanje - "človek kot generični pojem o njegovi človeški naravi" (Marx).

Ocena značilnosti socializma izhaja iz odnosa do človeka, ker ni ničesar bolj bistvenega od človeka - ne povečanje proizvodnje, ne dohodka, niti interesi, ki so nad interesi ljudi: socializem nima višjih ciljev, kot je človekov razvoj in zadovoljitev njegovih potreb. Zaradi tega radikalna socialistična revolucija iz korenin spreminja odnos do človeka in si prizadeva, da ga razvije kot vsestransko osebnost obogateno z novo kulturo, ki preoblikuje gospodarstvo in družbene odnose. Ko ljudje upravljajo sredstva in oblikujejo odnose, vplivajo na graditev progresivne družbe, ki se kontinuirano dviga na vseh področjih.

Zaradi vsega tega je v samoupravnem socializmu nepojmljiva trihotomna delitev delovnih ljudi na strokovne in vodilne kadre ter tako imenovano "delovna moč". "Delovna moč" je za samoupravljalca absurden pojem. Termin labour force, po katerem se imenuje "delovna moč" ima poleg najemnega delavca tudi druge bistvene pomene: delovna in mučna prisila.

V socializmu, kjer so delovni ljudje svoji na svojem, postanejo osnova kadrovske politike: vsi so kadri (v pripravi in funkciji). Kadri so namreč delovni ljudje, ki opravljajo delovne in družbenopolitične funkcije ali pa se pripravljajo oziroma čakajo na funkcije. Vsi imajo pravico in dolžnost, da se izobražujejo, in enake možnosti, da napredujejo. To pa je odvisno od človekove želje, možnosti in prostega ravnanja v skladu z lastnimi interesi.

Iz takšne vloge in položaja kadrov v strukturi proizvodnih sil izhaja, da so proizvodne sile najbolj revolucionaren in najbolj gibljiv element proizvodnje in družbe, obenem pa tudi gibalno družbeno-ekonomskega razvoja. Proizvodne sile določajo oblike in značaj proizvodnih (pri nas samoupravnih) odnosov. Zaradi tega se z nivojem in usmerjenostjo skladnostjo razvoja proizvodnih sil spremeni celoten družbeni mehanizem - sistem njegovih odnosov (v bazi in nadstavbi).

Kaj so pravzaprav proizvodne sile samoupravne družbe? Proizvodne sile so po klasikih mark-

sizma ljudje (kadri) in delovna sredstva, znanost in organizacija. Zaradi jasnosti globalne definicije je potrebno pojasniti tudi elemente proizvodnih sil, predvsem pojem kadrov. Kadri so temeljni nosilci, činitelji in izvršitelji delovnega procesa kot smotrne aktivnosti. V proizvodnji materialnih dobrin kadri poganjajo delovna sredstva (ki so jih sami ustvarili) z znanjem, delovno sposobnostjo, strokovnimi izkušnjami in delovnimi navadami, na osnovi znanstvenih dognanj in funkcionalnega organiziranja (povezovanje, združevanje)

Iz tega izhaja, da so kadri tudi bistvena osnova znanosti kot proizvodne sile, ker imajo glavno vlogo (v skladu s profili) v raziskovanju, analizi, uporabi in realizaciji znanstvenih dognanj.

Delovna sredstva ustvarjajo delovni ljudje na osnovi znanstvenih dognanj, tehnike in tehnologije. Ta sredstva so torej rezultat človeškega dela. Kadri vgrajujejo v delovna sredstva sebe oziroma svoje sposobnosti, vanje pa je vloženo tudi minulo delo. Zaradi tega imajo kadri tudi z ekonomskega vidika pravico do rezultatov pri delitvi dohodka, ustvarjenega z minulim delom in pravico do dela stimulacije pri delitvi celotnega osebnega dohodka.

Razvoj ima določene zakonitosti:

- a) materialna osnova družbeno-ekonomskega razvoja je odvisna od kupne moči in porasta življenjskega standarda celotnega prebivalstva (pogoj je zaposlovanje),
- b) delovna sredstva so odvisna od porasta kadrov,
- c) usklajeni razvoj proizvodnih sil je odvisen od planske usmeritve porasta vseh njegovih elementov, predvsem pa kadrov,
- d) ni povečanega gospodarskega porasta brez pospešenega raziskovanja in uporabe znanosti in informatike, a njuna uporaba ni možna brez ustreznih kadrov. Znanstveno-tehnična revolucija zahteva višji nivo znanja in sodobnejše profile kadrov.

Nemogoče je torej pričakovati usklajen razvoj proizvodnih sil brez planiranja razvoja kadrov. Priprave in predpisi planov zahtevajo ustvarjanje enotnega, integralnega in kompleksnega samoupravnega sistema planiranja razvoja kadrov pri nas. Pri tem morajo sodelovati vse družbene sile horizontalno in vertikalno oziroma funkcionalno in teritorialno. Planiranje razvoja kadrov mora imeti znanstveno osnovo in mora preučevati dinamične vplive in zakonitosti razvoja.

Kadar govorimo o samoupravnem planiranju, to ne pomeni planirati samo materialne resurse in dohodek, ampak predvsem možnosti za razvoj osebnosti kadrov, boljšega življenja in uspešnejšega organiziranja. Pri samoupravnem planiranju je treba izhajati iz delavca v združenem delu, njegovih realnih želja, interesov in možnosti. Treba je namreč izhajati predvsem iz planiranja razvoja kadrov ali integralnega kadrovskega planiranja. Planiranje razvoja kadrov pomeni planiranje poklicev, strok, izobraževalnega nivoja, standarda, stanovanja, zdravja, organizacije in interkadrovskega odnosov. Temu sledi planiranje materialnih sredstev za zadovoljitev potreb, njihove strukture in prioritete in ustvarjanje možnosti za osvoboditev osebnosti in dela. Optimalni sistem planiranja razvoja kadrov pogojuje tudi optimalni plan splošnega družbenega in ekonomskega razvoja.

Planiranje razvoja kadrov ima predvsem humanistični pomen, toda tudi vse druge aspekte. Njegove naloge so poleg razvoja kadrov tudi ustvarjanje socialističnih oblik medkadrovskega odnosov, izgradnja samoupravne zavesti in samoupravne etike obnašanja v odnosu do drugih. Ko kadri (delovni ljudje) planirajo svoj in družbeni razvoj, postanejo graditelji (arhitekti, projek-tanti) svoje usode (bodočnosti) in lastne zgodovine.

Planirati sredstva, ne pa tudi kadre, pomeni "red v neredu" - stihijo razvoja, ker se planira samo nebitveni del proizvodnih sil. Da bi se izognili tem absurdom, hočejo določene sile planirati samo izobraževanje brez njegovih nosilcev - kadrov, kar pomeni nadaljnjo zmešnjavo in

"plansko" neskladnost razvoja. Zaradi tega pomeni upirati se planiranju razvoja kadrov (ali neopravljenost) upirati se napredku in hitrejšemu razvoju združevanja in samoupravljanja delovnih ljudi. Neplaniranje kadrov je v bistvu razsipanje "družbenega fonda znanja", ker je planiranje organizirana aktivnost racionalnega izkoriščanja potenciala in borba proti slepim silam narave in družbe (Marx) in zmanjšuje entropijo. "Plan je" - kot poudarja Marx - "človekovo orodje v borbi z naravno stihijo in instrument za reguliranje odnosov med ljudmi v tej borbi."

Plani razvoja kadrov morajo biti realni, sicer nastajajo frustracije in travme, kar zadeva usodo ljudi. Planiranje je stalen proces, zato moramo kontinuirano planirati. Z aspekta kadmologije imamo glede časa štiri vrste projekcij: futurološko, strateško, razvojno in operativno. O vseh planih na osnovi projekcij je treba javno razpravljati in jih demokratično verificirati.

Kadrovski plani morajo biti elastični, da se lahko medsebojno usklajujejo z ostalimi podsistemi. Vsaka sprememba v bistvenih elementih pogojuje tudi plansko rebalansiranje v konkretnih sredinah. Obstaja zakonska obveznost in zakonita potreba po kadrovskem planiranju.

aaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa

— Moja žena se boji psov...

aaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa

Direktor je ozmerjal tajnico, ker je bilo v dopisu polno tiskovnih napak. Tajnica: "Tovariš direktor, kaj morem, če pa moj stroj jeclja."

Podzagovanje je pomembna operacija pri podiranju dreves
Foto GG Bled

motivacija za samoupravljanje in medsebojno obveščanje

(Iz internih informacij RSZS Slovenije)

Celo tedaj, ko ima posameznik nasploh pozitivna stališča do samoupravljanja in do socializma, in če je še tako pravilno vzgojen in dobro izobražen, razgledan, ni nujno, da bi bil vedno motiviran za aktivno sodelovanje v samoupravljanju in medsebojnem obveščanju. Poudariti moramo, da omenjeni trije subjektivni faktorji (informiranost, vzgoja in izobrazba ter motivacija), pa tudi vsi objektivni pogoji določajo uspeh samoupravljalne aktivnosti zgolj negativno, ne pa tudi pozitivno. To pomeni, da samoupravno aktivnost le omogočajo, ne pa tudi zagotavljajo. Z drugimi besedami: človek je lahko dobro informiran, ustrezno izobražen in usposobljen za dojemanje informacij, toda če noče ali ne želi sodelovati, je vse zaman.

Zdi se, da je bil doslej prav ta tretji subjektivni faktor, motivacija za samoupravljanje in medsebojno obveščanje, zanemarjen ne samo v glasilih združenega dela, ampak nasploh: zelo zgodaj smo namreč spoznali pomen informiranosti in zato sprejeli ukrepe, da bi stanje popravili; prav tako je bilo kmalu jasno, kako pomembna sta vzgoja in izobraževanje. Vprašanja motivacije pa ni skoraj nihče načeljal, morda zaradi mnenja, češ da vsakdo želi in hoče sodelovati in upravljati, če ima le možnost za to in če se za to ustrezno usposobi. Toda prav na tem področju naletimo na nekaj izredno težavnih ovir. Tako smo prišli do vprašanja, kaj storiti za polno vključevanje vseh v medsebojno obveščanje in samoupravno aktivnost.

Na navedeno vprašanje se ponuja veliko odgovorov. Mi bomo uporabili opis.

Posameznik doživlja največje trenutke sreče tedaj, kadar se vede po svojih vrednotah in ugotavlja, da sta njegovo ravnanje in delo v okolju ugodno sprejeta, priznana. Z drugimi besedami: v vsakem posamezniku tli, seveda povezano z drugimi socialnimi motivi, močna potreba po soudeležbi v družbenem dogajanju, ki bi jo lahko pogojno poimenovali potreba po soodločanju o družbenih zadevah ali - kakor smo že enkrat zapisali, da se samo po sebi ponuja natančnejše poimenovanje - potreba po samoupravljanju. Prav to moramo upoštevati in skušati z našim delom ustvariti resnično komunikacijo med vsemi v združenem delu, ustvariti moramo tak dialog, da bomo drug drugega raz-

zumeli.

Če si bomo prizadevali, da bo naše informiranje in komuniciranje v združenem delu postajalo vedno bolj javna tribuna delovnih ljudi, potem lahko računamo, da bodo ljudje sprejeli to dejavnost za svojo: da bodo brez pomislekov in strahu ter kritično izrazili svoja mnenja, prepričanja, načenjali probleme, stališča drugih, predloge, zahtevali sprotno reševanje problemov, in nenazadnje, da se bodo čutili varne tudi tedaj, ko bodo potrebovali pomoč kolektiva pri reševanju lastnih problemov.

Seveda pa je to le eden od vzgibov za večjo družbeno dejavnost, le kamenček v mozaiku življenja.

Ekskurzija v Švico

Od 2. do 6. oktobra letos je DIT gozdarstva Bled organiziral strokovno ekskurzijo v Švico.

Že prvi tisti dan, ko smo se s Kompasovim avtobusom podali proti jugoslovansko - avstrijski meji. Po opravljenih carinskih formalnostih smo se spustili v dolino reke Zilje, po dravski dolini nadaljevali skozi Lienz, prešli avstrijsko-italijansko mejo, se za krajši čas ustavili v Brixnu, katerega ime je tesno povezano z zgodovinskim razvojem Bleda in njegove okolice. Nadaljevali smo preko Brennerja zopet v Avstrijo, se peljali preko znamenitega "Europa Brücke" mimo Innsbrucka naprej po Tirolski. Sledila je vožnja skozi nov, skoraj štirinajst kilometrov dolg predor pod Aribergom in preko pokrajine Vorarlberg, tako da smo proti večeru prispeli v Vaduz, glavno mesto kneževine Liechtenstein.

Kljub dolgotrajni vožnji smo ob preplep vremenu lahko opazovali mnoge naravne posebnosti predalpskega in alpskega sveta zahodne Avstrije in dela Italije. Predvsem je na udeležence ekskurzije napravila globok vtis povsod vidna filigranska urejenost kulturne krajine, po kateri smo potovali.

V Liechtensteinu se je začel tudi strokovni del naše ekskurzije.

Kljub svoji majhnosti, državnica meri le okrog 16.000 ha, pa je po svoji orografski razčlenjenosti zelo pestra. Le 2.200 ha oziroma 14 % je ravnine, ves ostali del dežele je hribovit. Segajo od nadmorske višine 430 m pa do 2.600 m. S svojimi 5.400 ha oziroma 34 % gozdovi pomembno prispevajo k obstoju kulturne krajine še zlasti, kot bomo videli pozneje, z varovalno-socialnega ter ekološkega vidika.

Tako smo si naslednji dan najprej ogledali gozdno drevesnico v Unteruau v bližini glavnega mesta in se seznanili s problematiko gospodarjenja s prostorom v nižinskem pasu Liechtensteina ob toku reke Ren. Vodja programa je bil deželni gozdar dipl. ing. Eugen Bühler.

Sama drevesnica zajema površino 4 ha, na katerih gojijo okrog pol milijona gozdnih sadik.

Glavna naloga drevesnice je, da vzgaja provenienčno neoporečen sadilni material. To pomeni, da seme dobijo iz določenih rastišč, ga vzgojijo v drevesnici v sadike in le-te zopet prenašajo na prvotna, avtohtona rastišča.

V ta namen zbirajo semena iz višinskih pasov širokih 100-300 m. Do kakšnih razlik prihaja pri vzgoji različnih provenienc, nam najlepše pokaže primer dveh ekstremnih provenienc: smrekove sadike z nadmorske višine 500 m v starosti 2/2 zrastejo do višine 50-70 cm, provenience z zgornje gozdne meje 1600-1700 m v starosti 3/2 pa samo 15-30 cm. Spremembe so vidne tudi pri habitusu. Medtem ko so nižinske enoletne sadike lahko že razvejane, so pa višinske obvezno samo enovejne. V drevesnici gojijo poleg najobičajnejših iglavcev (smreka, jelka, bor, macesen, cemprin) še celo vrsto listavcev, največ gorskega javorja, jerebik, breze, vrbe, jelš vseh vrst. Kot vidimo, predvsem pionirske drevesne vrste, ki jih kot predkulturo vnašajo na erodibilna in plazovita področja v najvišjih predelih. Za najtežje, kamenite terene uporabljajo sadike v poliestrskih lončkih, ki so dobro propustni za vlago in mehansko hitro razpadejo.

V zvezi z drevesnico in sadikami je potrebno še omeniti, da v Liechtensteinu odpade na naravno obnovo 40 % površin, na umetno pa 60 % s tem, da gre toliko umetnega pomlajanja na račun zaraščanja prej negozdnih površin.

V sklopu drevesnice deluje tudi impregnirna lesa, ki s svojimi 1000 m³ na leto zadošča za potrebe kneževine. Impregnirajo samo droben les, ki ga uporabljajo predvsem za izgradnjo objektov proti plazovom.

Po ogledu drevesnice nas je prijazni gostitelj popeljal po nižinskem področju ob reki Ren. Zaradi meandriranja in pogostega poplavljanja so v začetku tega stoletja reko regulirali in s tem pridobili veliko rodovitne površine, primerne predvsem za poljedelstvo. Ker v začetku vse te površine niso bile intenzivno izkoriščene, so nastale obsežne površine, ki so se počasi in stihajsko spreminjale v neprimerno biocenozo.

Zato so se po drugi svetovni vojni lotili ekološko utemeljene melioracije teh površin. Ustavili so mrežo protivetrnih zelenih pasov, tako da je danes celotna nižina ob Renu prepredena

z 80 km teh pasov. Pasovi po svoji funkciji predstavljajo zelo primerno ekološko nišo obstoječi favni, katera je zelo izpostavljena herbicidom in sploh agrocidom, ki se jih pri vzgoji poljščin masovno uporabljajo. Ti pasovi so zapolnjeni od tal do vrha, se pravi, da so v njih vse drevesne in grmovne vrste, ki so se že prej avtohtono pojavljale na teh površinah. Sami pasovi so še zlasti zanimivi z estetskega vidika, kar je pri videzu kulturne krajine izjemnega pomena. Negovanju teh pasov posvečajo veliko pozornosti, saj letno porabijo v te namene skoraj 100 starih milijonov v našem denarju.

Po ogledu objektov v nižinskem delu Liechtensteina smo se dvignili na 1600 m visoki Malbun. Leži v visokogorskem območju kneževine v osrčju vrhov, visokih 2000 m in več metrov. Ogledali smo si integralno melioracijo v alpskem visokogorju, ki predstavlja 39% celotne površine Liechtensteina. Do nedavnega je bilo na Malbunu razvito samo kmečko pašno gospodarjenje. Najstrmejše površine so bile zaradi intenzivne paše močno izpostavljene eroziji. Gornja gozdna meja se je znižala tudi do 200 m in prej gozdne površine so popolnoma ogolele. Pojavil pa se je še nov problem. Ker se tudi pri njih kmečko prebivalstvo seli v dolino - z visokogorsko kmetijsko dejavnostjo se v Lichtensteinu ukvarja le še 3 % prbivalcev - in tako opuščanje pašne površine je te površine zarasla bujna trava. Ustvarili so se idealni pogoji za plazenje snega in s tem je grozila neposredna nevarnost uničenja obstoječih infrastrukturnih objektov. Ta je bila še toliko večja, ker je cel kompleks Malbuna začel dobivati značaj zimsko-športnega centra.

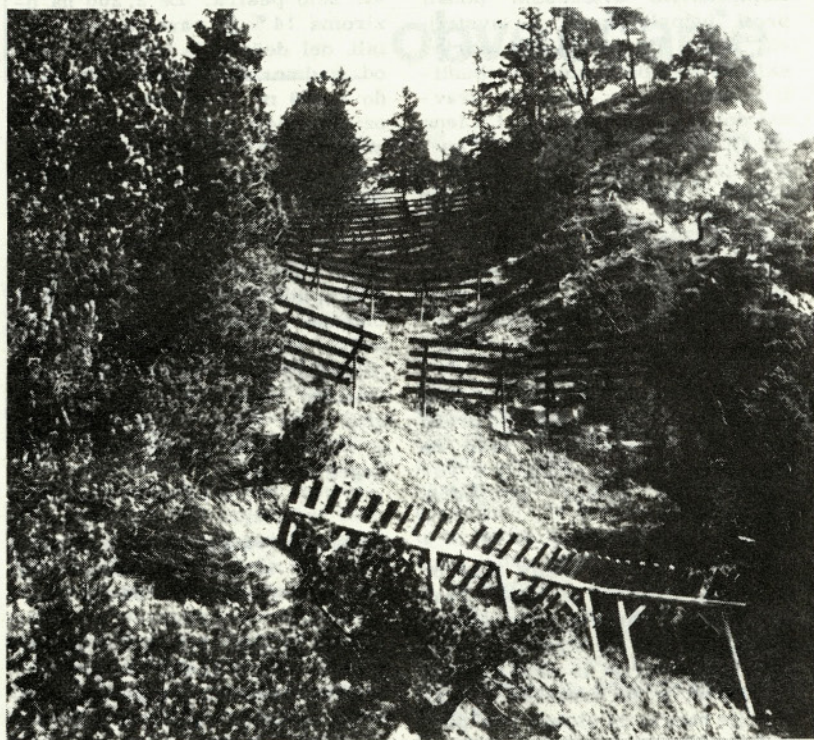
Zaradi vsega tega so se lotili izdelave detaljnega krajinskega načrta, ki je upošteval vse zainteresiranje porabnike prostora. Gozdne in pašne površine so bile precizno opredeljene in razmejene, vloga in funkcija gozdov določena. S tem se je površina gozdov začela povečevati in se s spopolnjevanjem erozijsko najkritičnejših področij še povečuje.

Trenutno se intenzivno ukvarjajo s sanacijo lavinskih predelov. Kar je v neporaščenem območju

Enostavno zavarovanje pogozdenih brežin pred snežnimi plazovi v visokogorskih predelih kneževine Lichtenstein

Foto GG

Nevarnost snežnih plazov ne podcenjujejo v gorskih predelih Lichtenstein

Foto GG

nad zgornjo gozdno mejo, rešujejo s kovinskimi objekti, nižje, v pasu gozda uporabljajo kombinacijo kovine in lesa, na površinah, ki jih bodo sanirali v 30 letih, pa izdelujejo objekte proti plazovom izključno iz lesa.

Pri vsem tem je zanimiva finančna konstrukcija celotnega projekta: 85 % prispeva občina, 7,5 % država in le 7,5 % prispevajo privatniki. Ker je celo področje Malbuna pretežno v lastni lastnini, so s tako nizko udeležbo zasebnikov neposredno preprečili njihov prevelik individualni vpliv in s tem omogočili kompleksno in uspešno reševanje integralnega melioracije celoga področja.

Po slovesu od prijaznih gostiteljev smo se spustili v dolino in nadaljevali potovanje skozi Sargans, mimo Zuriškega jezera, skozi Zürich do Berna, kjer je bila predvidena naslednja postaja našega potovanja.

Naslednji dan smo pod vodstvom dr. J. Grilca in ing. O. Baumgartnerja obiskali Gurnigel s centrom v Riegisbergu, obsežno gozdno področje kantona Bern in se seznanili s problematiko gradnje cest in gospodarjenja z gozdovi v tipičnem gorskem območju. Še prej pa nas je dr. Grilc seznanil z glavnimi značilnostmi švicarskega gospodarjenja z gozdovi, izmed katerih povzemam le nekatere:

- Položaj gozdarstva v švicarskem gospodarstvu je zelo stabilen. Že po zakonu iz 1878 imajo vsi gozdovi varovalni značaj in njihovih površin ne smejo zmanjševati. Zato vse izgubljene gozdne površine nadomestijo z novimi na najbližjem možnem mestu,
- Vsa intenzivacija gospodarjenja z gozdovi sloni na poudarjeni ekonomski analizi pridobivanja lesa in na pospešeni izgradnji gozdnih prometnic,
- Zanimivo je tudi gospodarjenje z zasebnimi gozdovi, za katere so zakonski predpisi zelo blagi in omogočajo pri gospodarjenju z njimi veliko svobode. Etati niso predpisani. Le golosečnja je edino praktično prepovedana. Da pa ne gre pri zasebnih gozdovih za zanemar-

ljivo majhne površine, nam pove že podatek, da jih je npr. v kantonu Bern od skupno 180000 ha gozdov v zasebni lasti 81000 ha oziroma 45 %.

- Nadalje je ena od značilnosti švicarskega gozdarstva ta, da fitocenološko in pedagoško delo ni skartirano. Omenjene raziskave so omejene samo na nekaj posameznih objektov.

Naj pri tem omenim še eno zanimivost, namreč izkoriščanje postranskih gozdnih proizvodov. Vsak ljubitelj gibanja v naravi lahko iz gozda prinese samo 2 kg gob, za večjo količino pa je potrebno posebno dovoljenje pristojnega urada.

Kot je bilo že omenjeno, smo se peljali na področje Gurnigla. Gozdovi so pretežno jelovo-bukovih združb in so precej podobni gozdovom na naši Jelovici. Velika pa je razlika v talnem substratu. Medtem ko je Jelovica pretežno iz apnenca in dolomita, pa je Gurnigel iz vlažnega in nekom-paktnega fliša. Temu primerni sta tako tehnologija pridobivanja lesa kot tudi sama izdelava gozdnih cest. Ker je zaradi stalne mokrote spravilo praktično možno le pozimi in ker so reliefni pogoji sicer ugodni, je prišlo do intenzivne izgradnje gozdnih cest, ki dosega ponekod gostoto tudi do 70 m/ha in več. Ob taki gostoti je razumljivo, da gostejša mreža vlak odpade, saj les privlečejo praktično s kamionske ceste.

Glede same tehnologije izgradnje cest v takem terenu bi veljalo omeniti, da izkopavajo v glavnem s težkimi bagri. Izkopni material iz najbolj neugodnih terenov v celoti vozijo v deponije in ga nadomeste s primernejšim, predvsem apnencem. Sicer pa cestno telo stabilizirajo tako, da najprej zlože les, ki je napadel pri poseku trase in nanj narinejo material. Možnost propadanja tega lesa je ob stalni vlažnosti precej zmanjšana. V nekaj desetletjih pa se cestno telo že toliko stabilizira, da vgrajen les ne predstavlja nobene nevarnosti. Poškodbam cest vsled velike mokrote se ognjejo s polaganjem drenažnih cevi ob samem cestnem telesu in s kopanjem drenažnih jarkov nad cesto.

Po prisrčnem pozdravu z gostitelji in še posebno z dr. Grilcem, ki je navezal stike s švicarskimi kolegi in poskrbel za organizacijo ekskurzije, smo se vrnili v glavno mesto Bern.

Naslednje jutro smo se odpravili na pot proti zahodnemu delu Švice, kjer smo si pri Le Brasusu v Vall de Joux ob sami meji s Francijo ogledali pridobivanje lesa do kamionske ceste in se seznanili z naravnimi značilnostmi kantonalnega gozda du Grand Risoud. To je kompleks 12.000 ha na hadmorski višini 1150-1370 m. Povprečna lesna zaloga je 270 m³/ha, prirastek 4 m³/ha. Problem teh gozdov je, da so presta-

Z ogledom drevesnice smo začeli program strokovnega dela ekskurzije v knježevini Lichtenstein - Foto GG

reli in ni več pravega priraščanja, vrednostni prirastek že celo pada. Posamezna drevesa so stara tudi do 370 let. Zato sekajo več od prirastka. Pri sami tehnologiji poseka in spravila ni bistvenih razlik od naše, le da lupijo z mobilno lupilno garnituro ob kamionski cesti. Zanimivo je dejstvo, da kvalitetnejših dreves ne posekajo v soku, ker bi ob polletni temperaturi in visoki relativni vlagi počrnel.

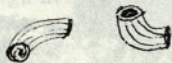
Za konec so nas prijazni gostitelji pogostili še s pravim francoskim sirom in s tem je bil strokovni del naše ekskurzije po Švici končan. Podali smo se proti Italiji.

Peljali smo se mimo Ženevskega jezera skozi Lausanne, Montreux in preko St. Bernarda prišli v Aosto.

Naslednje jutro smo se že navezgodaj odpravili proti domu. Po nekajurnem postanku v Milanu in ogledu največjih znamenitosti tega mesta smo se po najkrajši poti mimo Lago di Garda, Vidma, po kanalski dolini in skozi Trbiž po skoraj dvatisoč kilometrih in petih dneh vrnili domov.

Strokovna ekskurzija DIT gozdarstva Bled je v celoti uspela. Uspela je v strokovnem smislu, ko smo se v časovno dokaj omejenem programu dovolj nazorno seznanili z glavnimi značilnostmi švicarskega gozdarstva, ki v mnogočem spominja na podobno problematiko v naši ožji domovini. Uspela pa je tudi v družabnem smislu, saj sta "neumorna radio Jesešice in radio Bohinj" s svojim "sporedom" in izvirnimi dovtipi predvsem na račun "bohinjske nacije" močno krajšala sicer dolgotrajno vožnjo.

Zapisal Miro Kapus

Mihec vpraša Janezka:
"Ali veš, kaj je makaron?"
"Seveda vem, to je izdelek iz moke in jajc".
"Nič ne veš - makaron je v testo zavita luknja" se odreže Mihec.

Z. M.

zanimivosti z Norveške

Splošno združenje gozdarstva pri Gospodarski zbornici Slovenije je od 5.6. do 11.6.1979 organiziralo strokovno ekskurzijo k norveškemu gozdarjem za vodje finančno-računovodskih, planskih in splošnih sektorjev, ki se doslej niso mogli ali se niso udeležili ekskurzij gozdarskih strokovnjakov v skandinavske dežele. Tudi ti sodelavci naj bi se seznanili s specifičnimi gozdarstva in gospodarstva sploh v teh deželah. Pri oblikovanju politike razvoja našega gozdarstva in pri izvajanju te politike se močno opiramo na izkušnje in prakso teh gozdarstev. Ker delavci na navedenih delovnih mestih neposredno ali posredno sodelujejo pri oblikovanju politike ali sistema za izvajanje sprejete politike, jim pomanjkanje znanja, ki ga imajo gozdarski strokovnjaki, povzroča težave pri medsebojnem usklajevanju stališč.

Strokovna ekskurzija teh delavcev je bila organizirana skupaj za vsa gozdna gospodarstva, da bi pridobljeno spoznanje skupaj analizirali in primerjali s prakso v posameznih gozdnih gospodarstvih in, da bi pri osebnih poznanstvih laže in bolj kompleksno izmenjavali strokovne izkušnje in prakso uresničevanja zakona o združenem delu.

Ekskurzija je bila zelo kvalitetna in je omogočila vsakemu od nas, da je bolj ali manj, glede na predhodno poznavanje gozdarstevskih problemov pri nas, spoznal značilnosti norveškega gozdarstva. Posebno zanimiv in poučen je bil razgovor s podpredsednikom norveškega združenja gozdnih posestnikov, v okviru katerega je združevanje dela in sredstev med gozdnimi posestniki doseglo visok nivo. Visok nivo dohodkovnih odnosov med gozdarstvom in lesno industrijo in dosledno ter disciplinirano poslovanje po sprejetih normah je bilo za marsikaterega udeleženca ekskurzije presenečenje.

Norveška je zelo gorata dežela, povprečna nadmorska višina je 550 m. Ima dobre 4 milijone prebivalcev na 324.000 km². Nad 70 % površine leži nad zgornjo

gozdno mejo, katere se ne morejo izkoriščati drugače kot le za pašo drobnice v kratkem poletju in za rekreacijo. Nizko leželi svet intenzivno obdelujejo. Njive zavzemajo le 3% površine, vendar smo v obsežnem predelu severovzhodno od Osla imeli občutek, da se vozimo po naši Bački intenzivno obdelani in lepo urejeni. Velike ravnine, nizki griči, nepregledno polje pšenice in rži, vmes pa enodobni gozdovi. Videli smo tudi velike površine, ki jih v ravnini spreminjajo iz gozdov v polja, spet drugje pa, da so poljedelsko manj zanimive površine pogozdene.

Gozdovi pokrivajo 26 % dežele. Od tega je približno 6 milijonov ha gospodarskih gozdov. Letni prirastek je približno 13 milijonov m³ (2 m³/ha), od tega smreke 7,5 milijona m³, bora 3,4 m³ in ostalo listavci, pretežno bukev in hrast. Letno sekajo med 8 in 9 milijoni m³ - 73% smreke, 20 % bora in 7 % listavcev. Težijo k poseku okoli 12 milijonov m³. Glavna ovira pa je nezadostno povpraševanje po lesu in s tem povezana nizka cena, kar nas je spet močno presenetilo. Domača predelava stalno narašča; na modernizacijo pa kaže podatek, da so pred leti imeli nad 7700 žag, danes pa jih imajo le 400, ki na režejo 2,4 milijona m³ žaganege lesa, ki se večinoma ves porabi doma (50 % gradbeništvo, 50 % pohištvena industrija). Novejše žage so grajene za predelavo 50.000 do 100.000 m³ hlo dovine. Nasploš domača industrija predela okoli 7,5 milijona m³ lesa, od tega 47 % na žagah, 46 % za celulozo in lesno moko ter 7 % v druge namene.

Lastništvo med gospodarskimi gozdovi je naslednje:

Državna, občinska	
in cerkvena lastnina	18 %
delniške družbe	9 %
zasebna lastnina	73 %

60 % gozdov, ki so v privatni lastnini (zasebni in delniških družb) je gospodarsko tesno povezano s kmetijstvom (tako tesno, da celo veliki obrati lesne industrije - 80000 m³ letne pre-

delave - usklajujejo dinamiko proizvodnje z deli na poljih). V povprečju gozdni posestnik pridobiva 70 % prihodka od poljedelstva in živinoreje in 30 % od gozda in dela v gozdu.

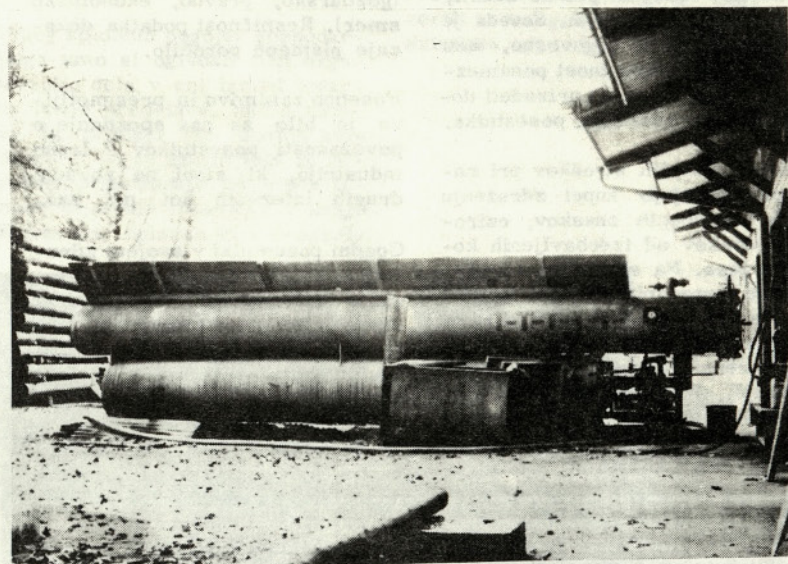
Norveška zveza gozdnih posestnikov je bila ustanovljena leta 1913. Združila se je v specifičnih pogojih, ko so praktično ves les izvažali. Do morja ali do maloštevilnih žag je bilo zaradi redkih cest les potrebno splaviti ali prosto plaviti po rekah. Posameznik, tako mali kot večji gozdni posestnik, je bil nemočen pri takem transportu in s takim načinom prodaje. Cilji, ki so povzročili združevanje, so se sčasoma spremenili, toda po pridobljenih izkušnjah in zaradi miselnosti so kmetje v združenju čutili toliko prednosti za sebe, da danes praktično ni kmeta, ki ima količakaj pomembno blagovno proizvodnjo (tam žag za domači in uslužnostni razrez praktično ni), da ne bi bil član združenja. In to po resnično svoji volji in presoji ekonomskih prednosti.

Danes ima združenje 54.200 članov, ki so organizirani v 480 lokalnih združenjih, ki so povezana v 20 okrožnih zvezah in v splošnem združenju. Člani razpolagajo s 3,7 milijoni ha gospodarskih gozdov in so imeli v letu 1977 4,9 milijona m³ blagovne proizvodnje v vrednosti 877 milijonov kron. (Povprečje: 68 ha gozda/člana; 88 m³/člana; 180 kron/m³). Iz podatka je razvidno, da je cena (franko kamionska cesta) zelo nizka. Danes je cena nekoliko višja; hlodovina smreke 220,00 kron/m³, celuloze pa 147,00 kron za m³. Les sicer prodajajo v lubju, cena pa velja za olupljen les. Kako visoka mora biti produktivnost, vidimo, če ceno za les primerjamo s povprečnim osebnim dohodkom zaposlenega delavca 4.000 do 5.000 kron (nismo dobili točnega podatka, gozdni delavci zaslužijo okoli 4.200 kron neto na mesec). Povprečni neto OD zaposlenega v SR Sloveniji je enak vrednosti cca 6 m³ lesa ob kamionski cesti, na Norveškem pa okoli 20 m³.

Dejavnost združenja zasebnih gozdnih posestnikov se odraža v prometu z lesom, pogajanju s kupci o cenah, strokovnem sve-

Obračalka z okovano in nazobčano peto
Foto GG

Zaprt impregnacijski bazen z bakrenimi preparati,
podaljšuje uporabnost lesa
Foto GG

tovanju in ustanavljanju firm, ki se ukvarjajo z izkoriščanjem gozdov.

Vsako leto enkrat se predstavniki združenja gozdnih posestnikov dogovarjajo z ustreznim teritorialnim združenjem lesnih predelovalcev o količinah, dinamiki dobave in cenah lesa. Vodji se je zdelo nesmiselno vprašanje, če se dogovorjene cene med letom lahko spremenijo. Partnerji tako dogovorjene cene tako "neusmiljeno" spoštujejo, kot mi kršimo. Zaradi tega in relativno nizke cene lesna industrija lahko pogumno planira svoje izvozne programe in na mednarodnem trgu konkurira partnerjem z drugačno cenovno in splošno gospodarsko politiko. Kadar se dogovarjajo o cenah, se dogovarjajo tudi o avansih, do katerih je upravičen vsak, ki prične sekati, in o plačilnih pogojih. Seveda je združenje za to odgovorno, tako da plačilna nezmožnost posameznega kupca ne more prizadeti dobavitelja - gozdnega posestnika.

Zaradi manjših stroškov pri nakupu plačujejo kupci združenju 3 % pogodbenih zneskov, oziroma zneskov od izdobljenih količin lesa. Na skupščini združenja se dogovorijo, koliko zasebni lastniki gozdov plačajo za ti dve uslugi (prodaja, dogovarjanje o cenah) in za strokovno svetovanje. Predvidoma je ta prispevek 2 do 3 %. Iz cene lesa in višine prispevka za finansiranje službe lahko sklepamo, kako racionalno je ta služba organizirana. Iz razgovorov, ki smo jih imeli udeleženci ekskurzije, sklepam, da se bomo vsi trudili, da razbremenimo kmeta velikih davatev za administracijo in strokovno vodstvo.

Združenje zasebnih posestnikov gozdov dela tudi veliko strokovno, razpravlja in informira o razpravah v organizaciji, o cenah lesa, dobavnih pogojih, itd. Nadalje svetuje in daje navodila za izvajanje gozdno - gospodarskih načrtov in zakonskih predpisov s področja gozdarstva, pri vzgajanju novih kultur, pri gradnji gozdnih cest in pri izbiri vodij in ustrezno tehnologijo. V letu 1977 je v raznih tečajih, pri študiju in na gozdarskih dnevih sodelovalo 16.900 gozdnih posestnikov.

Vse pogosteje se v okviru lokal-

nih združenj gozdnih posestnikov oblikujejo oddelki za opravljanje naštetih dejavnosti. Poleg tega se ti oddelki ukvarjajo v vse večjem obsegu tudi pri urejanju gozdov, gozdnogospodarskega načrtovanja, gojenja gozdov, poseka, spravila in prevoza. Samo v letu 1977 so ti oddelki poleg sestavljanja gozdnogospodarskih načrtov za 140.000 ha, posaditve 12 milijonov sadik na 5.200 ha in projektov za 350 km cest posekali še 1,2 milijona m³ lesa in prepeljali 1,9 milijona m³ lesa. Danes ti oddelki opravijo 25% gozdarskih del (podružbljena proizvodnja!), pred 15 leti pa so opravili samo 5 %. Ali gremo pri nas po isti poti? Za nas pa je povsem nerazumljivo, da so vse to delo opravili z 262 zaposlenimi, od tega je imelo 20 delavcev visokošolsko izobrazbo (gozdarsko, pravno, ekonomsko smer). Resničnost podatka dokazuje pismeno poročilo.

Posebno zanimivo in presenetljivo je bilo za nas spoznanje o povezanosti posestnikov z lesno industrijo, ki sloni na povsem drugih interesih kot pri nas.

Gozdni posestniki v svojem združenju združujejo denar za vlaganje v lesno industrijo. Poleg tega, da so gozdni posestniki sami posestniki delnic delniških družb, ima združenje delniški majoritet (več kot 50 delnic posamezne delniške družbe) v mnogih tovarnah. V letu 1977 so tovarne, kjer ima združenje večino delnic, predelale 2,1 milijona m³ lesa. Lesna industrija pa se je kljub temu, da se je ves povojni čas denar iz gozdov prelivaval v lesno industrijo, še premalo razvila in ni sposobna predelati vsega doma posekanega lesa, kaj šele količin iz povečanega poseka, ki ga želijo realizirati. Seveda vsa vlaganja temeljijo na ekonomski računici. Ugodnosti so predvsem dvojne; povečujejo se možnosti za rentabilno predelavo lesa (ker se izvoz okroglega lesa zaradi dragega transporta ne izplača) in gozdni posestniki dobijo preko delniških deležev del dobička lesne industrije.

Najbolj poznana delniška družba pod kontrolo združenja je "Norske Skogindustrier A - S" iz Skogna, ki v svojih tovarnah izdelava letno nad 250.000 ton papir-

ja, 150.000 m³ vezanih plošč in 310.000 m³ žaganega lesa. Družba zaposluje skupaj 2.546 ljudi, rentabilnost vloženih sredstev pa je bila v letu 1978 8,1 %. Zanimivo je, da je v vseh žagah, kjer razžagajo in vsaj delno predelajo 310.000 hlodovine, zaposlenih 733 delavcev in nameščenec.

Ogledali smo si žago v mestu Valer, kjer so v letu 1978 razžagali in v gradbene elemente predelali 103.000 m³ oblovine. Na tej žagi smo dobili vtis, da pri nas zelo neracionalno gradimo mehanizirana skladišča. Prostor za lupljenje in sortiranje 110.000 m³ lesa letno je manjši od našega mehaniziranega skladišča v Bohinjski Bistrici. Asfaltirane so le tiste operativne površine, po katerih vozijo viličarji. Les lupijo neposredno pred gatom oziroma cirkularno žago (dva lupilca: za debelo hlodovino v gater, za drobno oblovinu na cirkularno žago). Dinamiko dela žage usklajujejo ne z dovozom lesa, ampak z angažiranostjo zaposlenih delavcev z delom na poljih.

V razgovorih z gozdarskimi strokovnjaki smo tudi spoznali, kako zagotavljajo sredstva za delo splošno družbenega pomena (urejanje, varstvo in nega ter gojenje gozdov) ter za gradnjo gozdnih cest in traktorskih vlakov. Gozdovi imajo na Norveškem velik družbeni pomen, četudi se v samem gozdarstvu ustvarja le 1 % celotnega nacionalnega dohodka. Pomembnejše je, da lesna predelovalna industrija ustvarja nadaljnjih 8% dohodka in da les in lesni proizvodi predstavljajo 15% vrednosti norveškega izvoza.

Za tako imenovane biološke naložbe mora vsak gozdni posestnik po zakonskih predpisih položiti določen znesek (trenutno 10% od vrednosti posekanega lesa) na poseben račun pri določeni banki. Ta denar lahko gozdni posestnik porabi samo za sofinanciranje del, ki so posebnega družbenega pomena. Dokler posestnik takih del ne opravi, leži denar na račun, obresti pa pobira združenje gozdnih posestnikov. Država sodeluje pri finansiranju določenih bioloških del (pogozdovanje in sestavljanje gozdnogospodarskih načrtov) ter pri izgradnji gozdnih cest in vlakov.

v višini 20 % do 50 % predračunske vrednosti glede na geografsko lego in gospodarsko zmogljivost gozdnih površin.

Ker država pospešuje razvoj gozdarstva, se povečuje relativna konkurenčna sposobnost norveške lesne industrije na inozemskih trgih. Ob takem spoznanju vidimo, kako težko prodirajo izdelki naše lesne industrije na tuj trg, ker so praviloma bolj obremenjeni samo zaradi različnega gospodarjenja z gozdovi.

Na potovanju smo ugotovili, da lesa iglavcev sploh ne lupijo, ga praviloma olupijo šele neposredno pred predelavo. Videli smo, da les takoj po poseku odpremljajo v tovarne ali do krajev lupljenja ob rekah (in tudi v gozdu), kjer les spuščajo v vodo, kjer prosto plava na nadaljnji poti. Toda v gozdovih smo videli posamezna debela in tudi večje zaloge, ki dalj časa ležijo v gozdu. To navajam zaradi tega, ker je v zadnjih letih postal razvoj lubadarja in lesarja resna nevarnost za gozdove. Večji predeli, predvsem v jugozahodnem območju, so se pričeli sušiti. Na poti smo tudi sami videli velike rjave madeže v drugače lepo zelenih gozdnih površinah. Da bi zavrli nadaljnje širjenje teh škodljivcev gozdnega drevja, so lani začeli uvajati posebne lovne naprave, ki so cenene in enostavne ter menda tudi uspešne. Naprava ima obliko rebraste cevi premera približno 4 col in dolžine 1,5 m, ki so zgoraj zaprte, na dnu pa imajo steklenico s posebno aromatično snovjo. Muhe skozi majhne odprtine zlezajo v cev, kjer nato poginejo. Predstavnik tovarne Inland smo prosili za prospekte, ki jih bo poslal.

Ugotovitve, da so se škodljivci gozdnega drevja, verjetno zaradi vse večjih količin lesa v lubju, tako močno razvili na Norveškem, nas opozarja na večjo previdnost in skrbnost. Na Norveškem je čas, v katerem je ta insekt lahko škodljiv, krajši kot pa pri nas. Kljub jasnim predpisom ostaja tudi pri nas v gozdovih, ob gozdnih cestah in skladiščih lesne industrije neolupljen les. Kljub vsem naporom bo zaradi novih navad in zaradi naše poznane malomarnosti tega lesa čedalje več. Mislim, da bi bil

čas, da tudi pri nas začnemo zavirati razvoj teh škodljivcev prej, preden pride do velike škode. Na vsej poti od osrednje Norveške do Bergena smo na gozdnih območjih videli lovne naprave, ki so druga od druge oddaljene od 200 do 300 m. Nabava, postavitve in vzdrževanje ogromnega števila lovnih naprav gotovo ni poceni.

Posebno zanimivo je bilo spoznati, kako vodijo evidenco o posekanem lesu. Količino posekanega lesa iz državnih gozdov in iz gozdov večjih posestnikov ugotavljajo s tehtanjem pri dovozu v tovarne, manjši posestniki pa sami ugotovijo količino lesa preden prijavijo prodajo območnemu uradu svojega združenja. Delavčevo delo je verjetno predrago, da bi ga trošili za nekoristne delovne funkcije.

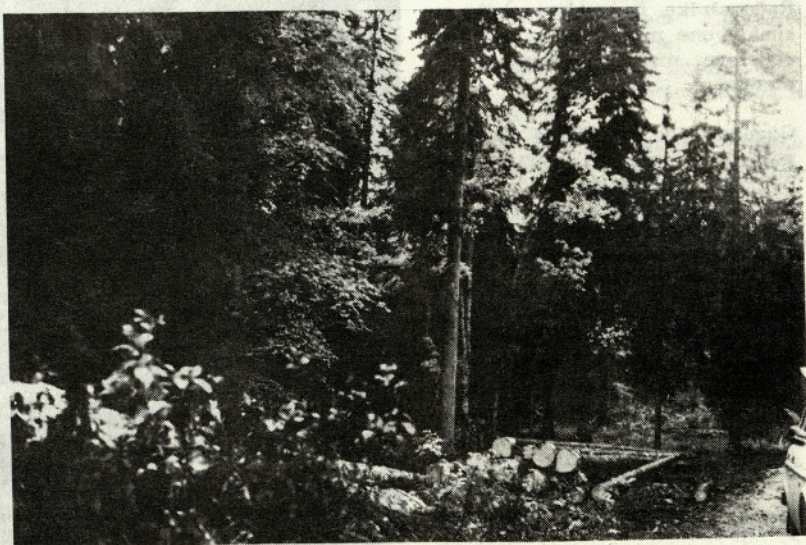
Poleg splošnih pogojev gospodarjenja smo si ogledali tudi organizacijo dela v eni izmed tovarne lesne predelave, način nabave in prodaje ter vodenje evidence in organizacijo dela in obračun proizvodnje na enem izmed državnih posestev v kraju Kviteseid. Splošen vtis o ogledu

dela v gozdu: ogledali smo si klasičen način spravila - posek in traktorsko spravilo polovice debel do kamionske ceste; moderno delo s procesorji v izredno težkih terenih določa, da je proizvodnja lesa ena sama delovna naloga, ki jo družno opravljajo vodja obrata, operater, traktorist in sekač in da ni stroge delitve del po delovnih mestih. Poleg nekako dodeljenih opravil vsakdo opravlja tudi opravila drugega delavca, če je sam trenutno nezaposlen in so druga opravila lokacijsko blizu. Tako ima traktorist na traktorju obešeno žago, da pomaga sekaču pri obvejevanju, če je to potrebno.

Ob srečanju s predstavnikom prodajnega oddelka tovarne vitlov Inglands smo se tudi pogovarjali o problemih z oskrbovanjem z rezervnimi deli in smo se dogovorili za telegrafsko naročanje in avionsko odpremo.

Legat Jože
in

Konc Janez

Zakladanje dolgih sortimentov ob gozdnih cestah opravlja zgledno težki zgibnik Timberjack.

Foto GG

Ali veste?

Nobena tehnika ne more pisarniškega poslovanja tako poenostaviti kot koš za papir.

Na dvorišču podeželske gostilne je petelin nadlegoval gosta. Gost je nekaj časa potrpežljivo odgnal nadležneža, nazadnje pa je zarobantil:

"Žival nesramna, če takoj ne izgineš, te naročim za kosilo".

Obisk iz Finske

V torek, 16. oktobra so nas obiskali strokovnjaki za računalništvo, ki delajo za gozdarstvo Finske. Najprej smo jim razložili način dela in uporabo skupnega računalnika, nato pa so se zanimali za posamezne obdelave. Zelo sta jih zanimali taksacijska obdelava in obdelava podatkov o pripravi proizvodnje. Pri terminalu smo si ogledali potek paketnih obdelav in direkten dostop do informacij. Po razpravi o računalništvu smo jim pokazali spravilo in prevoz lesa na Poljuki ter mehanizirano skladišče v Bohinju.

V razgovoru z njimi smo želeli izvedeti kaj več o računalništvu in gozdarstvu na Finskem. Računalništvo v gozdarstvu pri njih ni tako vpeljeno kot pri nas. Podatkov za operativne plane še ne pripravljajo z računalnikom, kakor tudi še veliko poslovnih obdelav ne. Računalnike uporabljajo bolj za znanstvene namene in statistične obdelave, manj pa v samem poslovanju.

Gozdovi so za Finsko velikega pomena. Skoraj tri četrtine njene površine pokriva gozd. Zaradi klimatskih razmer je rast počasna, to pa daje posebno trdnost lesnim vlaknom. Od drevesnih vrst prevladujejo bor, smreka in breza. Največji del gozdov je v privatni lasti. Vse drevje, ne glede na lastništvo, mora biti pred posekom odkazano; to opravijo poleti in jeseni. Sekajo v zimskem času. Za spravilo in transport uporabljajo sodobno mehanizacijo, kjer pa je mogoče, pa les še vedno splavarijo po rekah.

Proizvodnja lesne industrije zavzema 50% celotnega izvoza. Največji uvoznik lesnih proizvodov je Velika Britanija. Glavni izvozni artikli so: papir, karton, papirna masa in vezane plošče.

Obisk je bil obojestransko koristen in upamo, da so se kolegi s Finske pri nas prijetno počutili.

J. S.

MNENJE K ČLANKU "Kočljivo vprašanje izza naših kulis"

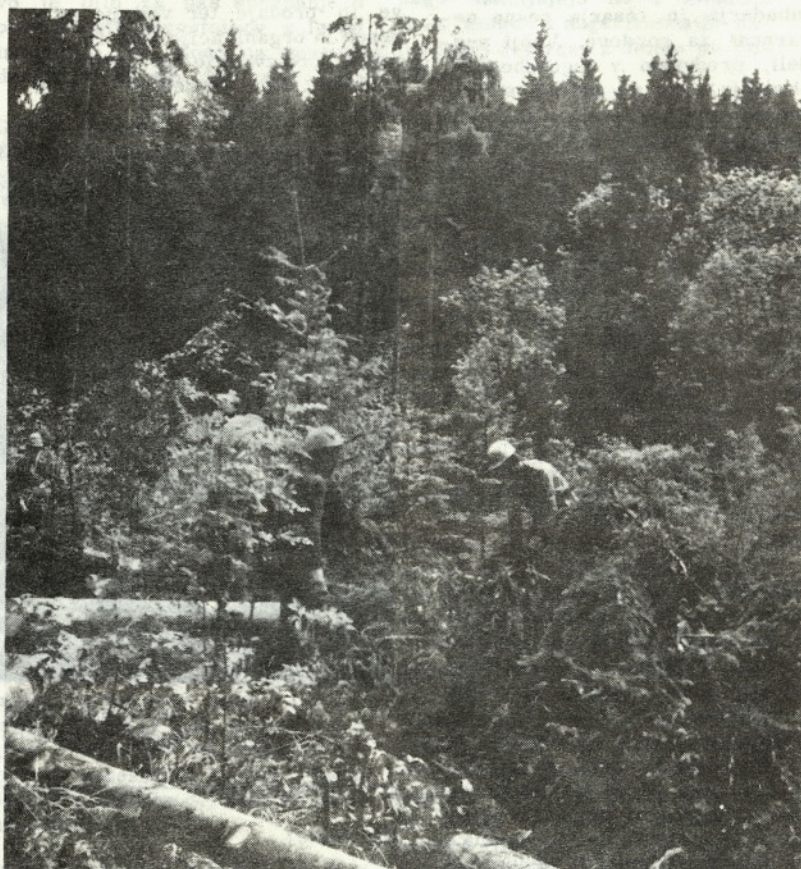
V preteklem letu je v 5. številki "Presekov" avtor članka "Kočljivo vprašanje izza naših kulis" postavil nekaj vprašanj o izboru udeležencev za ekskurzije. Posebej pa se je znesel nad udeleženci 5-dnevne ekskurzije na Finsko in se sprašuje, če niso to privilegiranci, ki tako potujejo. Omenil je tudi, da so take ekskurzije navadno slabe in naj bi jih organiziral DIT, ki ima sedaj le vlogo pastorka.

Menim, da je članek dosegel cilj in tudi avtor, ki je sedaj uvrščen med privilegirance. Letos je namreč DIT gozdarstva, ki deluje v GG Bled, organiziral 5-

dnevno ekskurzijo v Švico, seveda na stroške GG, točneje v breme izobraževanja. Cilj omenjenega članka je s tem dosežen, toda čigav interes. Verjetno da ne 500 članskega kolektiva, pač pa članov DIT, to je 50, ki bodo vselej imeli prednost, če bo DIT držal roko nad ekskurzijami.

Letos so bili povabljeni na ekskurzijo v Švico tudi proizvodni delavci in sicer iz vsake TOZD po en. Če bodo tudi v bodoče veljali ti kriteriji, bodo v 106 letih prišli na vrsto vsi tisti delavci, ki niso člani DIT gozdarstva Bled. Bodite torej potrpežljivi, saj boste prišli na vrsto.

FL

Šele z gozdnim redom je delo na sečišču končano - Foto GG

Kratke novice

V DEVETIH LETIH DO BORO- VEGA DREVESA

Gozdar Mondell Benett iz Arizone (ZDA) je vzgojil novo vrsto bora, ki uspeva tudi v sušnih podnebjih (s 180 - 500 milimetri padavin na leto). Ta vrsta bora v desetih letih zraste 9 metrov visoko. "Mondellovi" nasadi so že v sedmem letu primerni za predelavo, po desetih letih pa se lahko uporabljajo za izdelavo panelnih plošč. Strokovnjaki trdijo, da ti bori rasejo za četrtno hitreje kot drugi.

Popolna izkoriščenost drevja

V švedski državni gozdarski šoli trdijo, da bi z boljšim izkoriščanjem lahko dobili na leto do 17 % več lesne mase, ne da bi povečali sečnjo. Z boljšim izkoriščanjem bi na Švedskem lahko privarčevali približno 7,7 milijonov kubikov lesa (kar znaša približno 45% jugoslovanske proizvodnje), in sicer približno 4,5 milijonov kubikov pri štorih, približno 2,2 milijona kubikov z izkoriščanjem drobnejšega drevja in približno 1 milijon kubikov z izkoriščanjem odpadkov pri sekanju. Švedi trdijo, da za vsa tri področja obstajajo prav dobre tehnološke rešitve.

En stroj za 400.000 kubikov lesa na leto

V Quebecu v Kanadi so izdelali stroj, dolg 43, širok 28 in visok 6 metrov, ki podre, očisti (vej) in razseka na hlode po eno drevo na minuto. Takšno sekanje je bolj ekonomično, hitrejše in pri njem je manj odpadkov. Dva takšna stroja lahko zagotovita surovine srednje veliki tovarni celuloze.

Stroj, ki zasadi 3,5 hektarov gozda na dan

Goličave je treba pogozdovati, vendar to ne gre hitro. Ročno lahko zasadimo največ 500 do 700 sadik na dan. Na Švedskem so

skonstruirali stroj za sajenje, katerega zmogljivost je 8000 sadik na dan. To bi zmoglo 16 delavcev na dan. Napravo upravlja dva delavca. Vsako minuto stroj prehodi 25 do 30 metrov in zasadi 3,5 hektara na dan.

Na dan 20.000 sadik

Z napravo za sajenje dreves, ki jo je izumil direktor sektorja za gozdarstvo na univerzi Hanney v Britanski Kolumbiji (Kanada),

je mogoče na dan zasaditi do 20.000 sadik. Posebna naprava vsipa mešanico zemlje in semen v posebno plastično vrečko. Ko sadika zraste do velikosti, ki je običajna za presajanje, dajo vrečko v nekakšno pištolo. Delavec, ki sadi, z nogo pritiska to napravo in "izstrelji" v zemljo vrečko s sadiko. Sadika kasneje sama raztrga plastični ovoj. Na ta način ostane 80% sadik živih, pri običajnem sajenju pa je uspeh samo 60-odstoten. Pištola je težka 4,5 kilograma, sajenje pa je dvainpolkrat cenejše od klasičnega načina. Na ta način na kanadskem severu vsako leto zasadijo približno 250 milijonov sadik. (Življenje in tehnika, št. 2/79).

DOMOVINA IN TI

Mnogi naši moderni domovi so izgubili likovno čistost in duhovno žlahtnost naših starih čumnat, "kamer" in "hiš". Ne gre za vračanje v staro - čas gre naprej, pač pa za ohranjanje vrednosti, v katerih so še sokovi življenja, ki torej ne samo smejo, ampak morajo biti v nas in pri nas, če hočemo obdržati tla, ravnotežje in rast, ki bo v skladu naše skupne in osebne slovenske usode.

... "Kar ni tuje, zaničuješ!" Vse že uvažamo, vse tuje posnemamo, svojega se sramujemo. Tujca občudujemo, tujec je drugačen, je večji, imenitnejši, veljavnejši. Do tujca smo ustrezljivi, rojaka nahrulimo. Po tujem vzgledu se oblačimo, tujec določa naš okus, tujec usmerja naše ustvarjanje. Glasba - po tuje, slikarstvo - po tuje, književnost - po tuje, filozofija - po tuje (...kot da nimamo svojih možganov in velikih umov, med njimi pesnika, misleca in silnega človeka Prešerna) gledališče - po tuje... po naše, po svoje pa nič, prekleto!

!! Ja, hlapci še zmeraj! Obnašanje hlapcev. Smo vredni svobode in zanj preliti krvi? Vse stopa na svoje noge - mi pa ob živi svobodi bergle, nasmihanje tujcu in njegovi štacuni, ponižni, čisto pri tleh, ko je naša misel možna, da se požene visoko v

nebo. Slovenska misel, vzpluj, vrzi se do nebes...

Če nečast te naša gine, domu, Kranjc moj, zvest postan!

Oklenimo se naše domovine, bomo ponosni nanjo! Spoštujemo vse narode! Človeštvo je ena sama družina. Eno samo domovino imamo: to, v kateri živimo - demokratično in socialistično.

Spoštujemo predsednika republike. Spoštujemo slovensko ljudsko oblast.

Skrbimo za ohranitev lepote naše domovine. Ne onesnažujemo je. Vsak papirček, ki ga vržeš na tla, skruni njeno lepoto, tebe pa razglašajo za neotesanca in nemarneža.

Bodimo ponosni na naš materni jezik. Ne mažimo, ne pačimo ga. Ne govorimo umazano. Ne sramujemo se svojega narečja, potrudimo pa se, da bomo obvladali tudi knjižni govor.

Spoštujemo stare šege in navade.

Spoštujemo in varujemo spomenike naše omike.

Spoštujemo duhovno izročilo prednikov, varujemo in večajmo naše kulturno bogastvo. Častimo ljudi, ki so dali svoje moči, ljubezen in znanje za srečo in ugled našega naroda.

Iz del prof. M. Mahniča zbral
M. Z.

ŠPORT

OBČINSKO SINDIKALNO PRVENSTVO V BALINANJU

Balinarskega tekmovanja, ki je bilo 2. septembra v Radovljici, se je udeležila tudi ekipa naše delovne organizacije. Balinarji, ki jih je vodil Vinko Kobal, so se med 12 ekipami uvrstili na 9. mesto.

ODBOJKARJI GG BLED NAJBOLJŠI MED OBČINSKIMI SINDIKALNIMI EKIPAMI

Občinskega sindikalnega prvenstva, ki je bilo 10., 11. in 19. novembra, sta se letos udeležili dve moški ekipi, žal pa se dekleta tokrat niso mogla zediniti za nastop.

V predtekmovanju je naša prva ekipa zasedla prvo mesto v svoji skupini. Naša druga ekipa je bila v svoji predtekmovalni skupini druga in se ni uvrstila v finale, kjer so se pomerile 4 najboljše ekipe iz vsake predtekmovalne skupine. Naši odbojkarji so se v finalu najbolje odrezali, saj so premagali vse svoje nasprotnike.

Rezultati:

1. GG Bled I (Zorec, Torkar, Kapus, Silič, Vidic, Smukavec, Klinar, Špenko)
2. Plamen Kropa
3. Veriga Lesce
4. Iskra Lipnica
5. GG Bled II (Košir, Toman, Jerovšek, Tolar, Mlekuž, Šolar).

Z. Šolar

- Oh, Janez, Janez, ko bi vsaj vedela, če te privlačim jaz ali moja rdeča jopla!

PRVO MESTO EKIPE GG BLED NA OBČINSKEM SINDIKALNEM PRVENSTVU V AVTO-RALLY-U

Na progi Radovljica - Crikvenica je bilo v soboto, 8. septembra občinsko sindikalno prvenstvo v avto-rallyu, ki se ga je udeležilo tudi 14 posadk iz naše DO.

Številna udeležba in izredno dobra vožnja večine posadk je naši ekipi v skupnem seštevku prinesla prvo mesto. Ekipa si je priborila lep pokal, zato veljajo vsem udeležencem iskrene čestitke.

Rezultati:

Ženske:

1. Podlipec-Lavrič	Elan	266 točk
2. Brejc-Rokvič	Elan	313 točk
3. Pančur-Miklavčič	GG Bled	369 točk

Moški:

1. Zupanc-Šmid	Obrtniki	147 točk
2. Rožič-Kobal	GG Bled	160 točk
3. Ambrožič-Kocjančič	Elan	162 točk
4. Keržišnik-Jamar	GG Bled	172 točk
6. Pogačar-Kavčič	GG Bled	203 točke
8. Donaval-Kobal	GG Bled	219 točk
13. Ambrožič-Ambrožič	GG Bled	254 točk
19. Ravnik-Lukežič	GG Bled	308 točk
20. Rezar-Kunčič	GG Bled	314 točk
22. Tonejc-Sodja	GG Bled	355 točk
27. Bizjak-Soklič	GG Bled	417 točk
34. Grilc-Palovšnik	GG Bled	498 točk
35. Sodja-Cerkovnik	GG Bled	545 točk
36. Branc-Korošec	GG Bled	607 točk

Ekipno:

1. GG Bled	162 točk
2. Elan Begunje	150 točk
3. Veriga Lesce	74 točk

Glasilo "PRESEKI" ureja uredniški odbor organizacije združenega dela GG Bled, Ljubljanska cesta 19

Odgovorni urednik BORIS ROBIČ, tiska Delavska univerza "Tomio Breje" Kranj v 500 izvodih